

Taalbeleid 2026-2027

Damiaanschool Kerckebosch

Taalbeleidsplan
Damiaanschool Kerckebosch

Inhoud

Inleiding.....	3
1. Aanleiding en opdracht.....	4
2. Schoolcontext.....	4
3. Missie, visie en ambitie voor taalonderwijs.....	6
4. Huidige situatie en analyse.....	7
5. Doelgericht en samenhangend taalaanbod	11
6. Uitgangspunten voor het taalaanbod	14
7. Zicht op ontwikkeling, begeleiding en afstemming.....	33
8. Schoolbrede afspraken en herkenbaarheid	35
9. Ontwikkeldoelen en actieplan.....	35
10. Borging, evaluatie en bijstelling	40
11. Bronnen	41

Inleiding

Dit taalbeleidsplan beschrijft hoe de Damiaanschool Kerckebosch haar taalonderwijs doelgericht, samenhangend en herkenbaar vormgeeft. De hoofdstukken volgen de lijn: context, visie, huidige situatie, aanbod, afstemming, schoolafspraken, doelen en evaluatie. Dit taalbeleidsplan is opgebouwd volgens de PDCA-cyclus. We formuleren doelen en afspraken, voeren deze uit, volgen en evalueren de resultaten en stellen ons beleid en handelen waar nodig bij.

De kwaliteitskaarten, spelling, taal en lezen vormen de praktische uitwerking van dit beleid. Zij bevatten de schoolbrede afspraken en zijn beschikbaar in iedere groep, bij de directie en bij de kwaliteitscoördinator.

1. Aanleiding en opdracht

Wij vinden dat taal de basis is om te leren, jezelf uit te drukken en deel te nemen aan de samenleving. Daarom willen we op de Damiaanschool Kerckebosch alle leerlingen een doelgericht, samenhangend en herkenbaar taalaanbod bieden. We vinden het belangrijk dat leerlingen zich ontwikkelen in spreken, luisteren, lezen en schrijven en dat zij beschikken over een brede woordenschat en een goede beheersing van spelling en taalverzorging.

Binnen de school gebeurt al veel op het gebied van taal. Tegelijkertijd zagen we dat de samenhang tussen de verschillende taaldomeinen, de doorgaande lijn van groep 1 tot en met 8 en de schoolbrede afspraken nog onvoldoende expliciet waren vastgelegd. Hierdoor was niet altijd duidelijk hoe het aanbod in de verschillende groepen op elkaar aansluit en hoe de ontwikkeling van leerlingen binnen alle taaldomeinen wordt gevolgd en gebruikt om het onderwijs bij te stellen.

Deze ontwikkelbehoefte sluit aan bij de herstelopdracht die de Inspectie van het Onderwijs na de onderzoeken in maart 2024 en juni 2025 heeft gegeven binnen de standaard OP0 Basisvaardigheden. De opdracht is om een doelgericht en herkenbaar aanbod voor mondelinge en schriftelijke taal en begrippen te realiseren.

Met dit taalbeleidsplan leggen we vast wat we onze leerlingen van groep 1 tot en met 8 willen leren, hoe we dit aanbieden. Schoolbrede afspraken hierover zijn terug te vinden in de kwaliteitskaarten, spelling, lezen en taal. Het aanbod is ten minste dekkend voor de kerndoelen, werkt toe naar de referentieniveaus en sluit aan bij onze leerlingpopulatie. We beschrijven daarnaast hoe we de taalontwikkeling volgen en analyseren, hoe we het aanbod afstemmen op verschillen tussen leerlingen en hoe we de kwaliteit van ons taalonderwijs cyclisch evalueren, borgen en waar nodig bijstellen.

2. Schoolcontext

De Damiaanschool Kerckebosch staat in een diverse en veranderende wijk. Uit openbare wijkgegevens blijkt dat Kerckebosch verschillen kent in herkomst en sociaaleconomische omstandigheden. In 2025 had 29% van de wijkbewoners een herkomst buiten Nederland. Daarnaast bestaan binnen de wijk verschillen in inkomen en bestaanszekerheid. Deze gegevens bieden relevante context, maar doen niet vanzelfsprekend uitspraken over de achtergrond en onderwijsbehoeften van de leerlingen die daadwerkelijk op onze school zitten. Daarom baseren wij de inrichting van ons taalonderwijs in de eerste plaats op onze eigen leerlinggegevens. Onze leerlingpopulatie is nader beschreven en geanalyseerd in de schoolbrede leerlingpopulatieanalyse. De school heeft een schoolweging van 22,5. Daarnaast analyseren we de taalontwikkeling, onderwijsresultaten, thuishalen, instroomkenmerken, ondersteuningsbehoeften en talenten van onze leerlingen. Hiervoor gebruiken we onder andere observaties, leerlingwerk, methodegebonden toetsen, IEP, DigiKeuzebord, ParnasSys en gesprekken met leerlingen en ouders.

De combinatie van openbare omgevingsgegevens en onze eigen schoolgegevens geeft een genuanceerd beeld van onze leerlingpopulatie. We actualiseren dit beeld jaarlijks, omdat de samenstelling en onderwijsbehoeften van onze leerlingen veranderen. Op basis hiervan beoordelen we of het basisaanbod, de extra ondersteuning en de verrijking nog voldoende aansluiten.

In schooljaar 2026-2027 volgen drie slechthorende leerlingen onderwijs op onze school. Dit vraagt onder andere om duidelijke mondelinge instructie, visuele ondersteuning en regelmatige controle van begrip. De taalgerichte uitwerking hiervan is beschreven bij de afzonderlijke taaldomeinen en binnen de ondersteuningsniveaus in hoofdstuk 6.

Binnen onze leerlingpopulatie zien we zowel leerlingen die extra taalondersteuning nodig hebben als taalsterke en meer- of hoogbegaafde leerlingen. De wijze waarop we het aanbod op deze uiteenlopende onderwijsbehoeften afstemmen, is eveneens uitgewerkt in hoofdstuk 6.

3. Missie, visie en ambitie voor taalonderwijs

Onze visie op taalonderwijs vloeit voort uit de algemene visie van de Damiaanschool fraKerckebosch, zoals vastgelegd in de schoolgids. Vanuit de kernwaarden **samenwerken, betrokken en verantwoordelijk** bieden wij onderwijs in een veilige en inclusieve omgeving, waarin leerlingen zich gewaardeerd en gehoord voelen. We leren met hoofd, hart en handen, hebben hoge verwachtingen en bereiden leerlingen voor op deelname aan een diverse en veranderende samenleving.

4.1 Missie

Taal is de basis om te leren, samen te werken, jezelf uit te drukken en de wereld te begrijpen. Met ons taalonderwijs willen we alle leerlingen helpen zich te ontwikkelen tot vaardige, zelfbewuste en gemotiveerde taalgebruikers.

Leerlingen leren taal doelgericht te gebruiken om kennis op te doen, gedachten en gevoelens te verwoorden, naar anderen te luisteren en met verschillende mensen en perspectieven om te gaan. Daarmee draagt taalonderwijs bij aan de ontwikkeling van zelfstandige, betrokken, creatieve en veerkrachtige wereldburgers.

4.2 Visie op taalonderwijs

Vanuit onze visie op leren met hoofd, hart en handen gebruiken leerlingen taal om te denken, te voelen en te handelen. Taalontwikkeling vindt plaats in interactie en in betekenisvolle situaties. Daarom bieden we leerlingen veel gelegenheid om te spreken, luisteren, lezen en schrijven over onderwerpen die hun nieuwsgierigheid prikkelen en hun kennis van de wereld vergroten. Taal is binnen onze school niet alleen een afzonderlijk vakgebied, maar een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Leerlingen gebruiken en ontwikkelen taal gedurende de hele schooldag: tijdens de taal- en leeslessen, binnen wereldoriëntatie en Faqta, tijdens creatieve activiteiten en binnen burgerschap. We verbinden de verschillende taaldomeinen daarom zoveel mogelijk met elkaar en met de inhoud van andere vakgebieden.

Onze kernwaarden zijn herkenbaar in de manier waarop we taalonderwijs geven:

- **Samenwerken:** leerlingen gebruiken taal om samen te denken, kennis te delen, vragen te stellen, naar elkaar te luisteren en van en met elkaar te leren.
- **Betrokken:** we bieden betekenisvolle en rijke taalactiviteiten die aansluiten bij de beleavingswereld, nieuwsgierigheid en talenten van leerlingen.
- **Verantwoordelijk:** leerlingen leren verantwoordelijkheid te nemen voor hun taalgebruik, hun leerproces en de wijze waarop zij met anderen communiceren.

Goed taalonderwijs vraagt om doelgerichte en expliciete instructie. De leerkracht maakt duidelijk wat leerlingen leren en waarom, activeert voorkennis, modelt het gewenste taalgebruik en laat leerlingen begeleid en zelfstandig oefenen. Tijdens de les controleert de leerkracht het begrip en stemt de instructie, verwerking en oefentijd af op de onderwijsbehoeften van leerlingen. Leerlingen worden betrokken bij de doelen en leren steeds meer te reflecteren op hun eigen ontwikkeling.

Een veilig en inclusief pedagogisch klimaat is daarbij essentieel. Leerlingen moeten zich gezien en gehoord voelen, fouten durven maken en vertrouwen ontwikkelen in hun eigen taalvaardigheid. Vanuit onze open katholieke identiteit staan we open voor verschillende achtergronden, culturen, overtuigingen en perspectieven. We zien verschillen en meertaligheid als een verrijking en benutten waar passend de kennis en taalervaringen die leerlingen vanuit huis meebrengen.

Vanuit De Vreedzame School, Hemel en Aarde en ons burgerschapsonderwijs leren leerlingen aandachtig naar elkaar luisteren, hun mening verwoorden, vragen stellen, argumenten gebruiken en verschillende perspectieven onderzoeken. Zij leren respectvol met taal om te gaan en conflicten door middel van dialoog op te lossen.

4.3 Ambitie

Onze ambitie is dat alle leerlingen van groep 1 tot en met 8 een doelgericht, samenhangend en herkenbaar taalaanbod ontvangen. Het aanbod is ten minste dekkend voor de kerndoelen, werkt toe naar de referentieniveaus en bereidt leerlingen voor op het vervolgonderwijs en deelname aan de samenleving.

Deze ambitie is zichtbaar in een doorgaande lijn van groep 1 tot en met 8, een herkenbare uitvoering van de schoolbrede afspraken en een passende afstemming op de onderwijsbehoeften en talenten van leerlingen. We volgen en analyseren de taalontwikkeling en gebruiken de uitkomsten om het onderwijs te evalueren en bij te stellen. De concrete uitwerking hiervan is opgenomen in de volgende hoofdstukken.

We hebben hoge verwachtingen van alle leerlingen en streven voor ieder kind naar optimale ontwikkeling. Dit betekent niet dat ieder kind hetzelfde aanbod ontvangt. Leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben, krijgen deze zo vroeg en doelgericht mogelijk. Leerlingen die meer aankunnen, krijgen een verdiepend en verrijkt aanbod.

In november 2026 voert Expertis een nulmeting uit naar de kwaliteit van ons taalonderwijs. In de periode daarna bespreken en analyseren we de uitkomsten in samenhang met onze leerlingresultaten, lesobservaties en schoolbrede analyses. Verbeterpunten die direct kunnen of moeten worden opgepakt, vertalen we in schooljaar 2026-2027 naar concrete acties. Op basis van de volledige analyse formuleren we daarnaast ontwikkeldoelen en activiteiten voor schooljaar 2027-2028. Deze worden opgenomen in het jaarplan 2027-2028. Waar nodig stellen we ook de kwaliteitskaarten en dit taalbeleidsplan bij.

4. Huidige situatie en analyse

In dit hoofdstuk beschrijven we waar de Damiaanschool Kerckebosch op dit moment staat ten opzichte van de missie, visie en ambities voor het taalonderwijs. We baseren ons daarbij op verschillende bronnen. We kijken niet alleen naar leerlingresultaten, maar ook naar het onderwijsaanbod, het pedagogisch-didactisch handelen, de uitvoering van schoolbrede afspraken en de wijze waarop de school de kwaliteit volgt en bijstuurt.

4.1 Gebruikte informatiebronnen

Voor het bepalen van de huidige situatie gebruiken we:

- observaties en registraties in DigiKeuzebord in groep 1 en 2;
- methodegebonden toetsen en observaties;
- leerlingwerk, waaronder dictees, leeswerk en schrijfproducten;
- de methodeonafhankelijke toetsen van IEP;
- gegevens en analyses in ParnasSys en Momento;
- leerling- en groepsbesprekingen;
- lesbezoeken en observaties met ELOO;
- gesprekken met leerlingen en leerkrachten;

- bevindingen uit de onderzoeken van de Inspectie van het Onderwijs in maart 2024 en juni 2025;
- bevindingen uit de interne audit van 10 maart 2026;
- de evaluatie van Staal 2 en de kwaliteitskaarten;
- de schoolbrede analyse van de leerlingpopulatie.

Deze bronnen worden in samenhang bekeken. Een toetsresultaat alleen geeft onvoldoende informatie om de kwaliteit van het taalonderwijs te beoordelen. Daarom onderzoeken we ook welk aanbod leerlingen hebben ontvangen, hoe de instructie en ondersteuning zijn uitgevoerd en in hoeverre leerlingen de geleerde kennis en vaardigheden zelfstandig kunnen toepassen.

4.2 Ontwikkeling van het taalaanbod

Naar aanleiding van de herstelopdracht voor OP0 Basisvaardigheden heeft de school het aanbod voor Nederlandse taal opnieuw bekeken. In schooljaar 2025-2026 is Staal 2 ingevoerd. De invoering heeft bij taalverzorging gezorgd voor een duidelijkere leerlijn, herkenbare routines en visueel houvast voor leerlingen bij het toepassen van spellingcategorieën en -strategieën. Ook voor begrijpend lezen wordt sinds schooljaar 2025-2026 gewerkt met Staal 2. Het team en de leerlingen bevinden zich nog in de implementatie- en borgingsfase. Leerkrachten maken zich de didactiek, het werken met verschillende tekstsoorten en de bijbehorende werkwijze eigen. De school wordt hierbij begeleid door een onderwijsadviseur van de Rolf-groep. Daarnaast zijn kwaliteitskaarten voor taal en spelling ontwikkeld in samenwerking met Expertis. Hierin staan schoolbrede afspraken over het aanbod en de didactische aanpak. De school beschikt over een rijke leesomgeving. De Bibliotheek op school, structureel voorlezen, vrij lezen, boekpromotie, toneellezen en tutor- of duolezen dragen bij aan leesplezier en het maken van leeskilometers. Vanaf groep 2 wordt voor leerlingen met risico op leesproblemen BOUW! ingezet. Voor leerlingen met hardnekkige leesproblemen wordt, waar passend, gewerkt met RALFI. Uit de evaluatie blijkt dat de inzet van RALFI nog niet in alle gevallen voldoende structureel is uitgevoerd en strakker moet worden gepland en gevolgd.

4.3 Analyse van de eindresultaten

De resultaten van de IEP-doorstroomtoets 2026 laten voor lezen en taalverzorging een positief eindbeeld zien.

Voor lezen behaalde 100% van de leerlingen het fundamentele niveau 1F. Op het hogere referentieniveau 2F behaalde 97% van de leerlingen het gestelde niveau. Daarmee is de schoolspecifieke norm van 90% ruim overtroffen. De resultaten laten over drie jaar een stabiel sterke lijn zien: 93% in 2024, 91% in 2025 en 97% in 2026.

Ook voor taalverzorging behaalde 100% van de leerlingen niveau 1F. Op niveau 2F behaalde 81% van de leerlingen het gestelde niveau. Daarmee is de schoolspecifieke ambitie van 85% net niet behaald. Het resultaat ligt wel ruim boven de inspectiesignalering, het gemiddelde van scholen met een vergelijkbare schoolweging en het landelijk gemiddelde. De resultaten voor taalverzorging laten over drie jaar een wisselend beeld zien: 72% in 2024, 100% in 2025 en 81% in 2026.

De sterke eindresultaten laten zien dat veel leerlingen aan het einde van de basisschool de beoogde referentieniveaus behalen. Tegelijkertijd geeft het resultaat voor taalverzorging aanleiding om waakzaam te blijven en de ingezette aanpak verder te borgen. De schoolanalyse wijst daarbij vooral op het aanpakgedrag van leerlingen, werkwoordspelling en de transfer van spellingregels naar eigen schriftwerk.

4.4 Analyse van de tussenresultaten

De tussenresultaten in de groepen 3 tot en met 7 laten een minder stabiel beeld zien dan de eindresultaten van groep 8. De school hanteert hoge, schooleigen ambities. Deze worden in verschillende groepen nog niet behaald.

Taalverzorging

Bij de IEP-eindmeting 2025-2026 is de schoolnorm voor taalverzorging in de groepen 3 tot en met 7 niet behaald. Groep 4 benadert de norm met 92%. In groep 3 behaalt 79% van de leerlingen de norm en in groep 6 88%. Vooral de resultaten in groep 5 en groep 7 vragen aandacht, met respectievelijk 65% en 64%.

De analyse laat zien dat leerlingen de spellingcategorieën tijdens afzonderlijke methodeoefeningen vaak wel beheersen, maar moeite hebben om de regels toe te passen in gemengde opdrachten en eigen teksten. Leerlingen werken regelmatig te gehaast, benoemen de bijbehorende spellingcategorie of strategie onvoldoende en controleren hun werk niet altijd zorgvuldig. Ook werkwoordspelling en het toepassen van leestekens vragen blijvende aandacht.

Technisch lezen

Voor technisch lezen behaalt groep 8 de schoolnorm: 100% van de leerlingen leest op het beoogde niveau. In de groepen 3 tot en met 7 wordt de hoog gestelde schoolnorm nog niet behaald. De resultaten variëren van 50% in groep 6 tot 92% in groep 4.

Bij de interpretatie van de percentages in groep 6 en 7 is voorzichtigheid nodig, omdat daar met kleine, geselecteerde aantallen leerlingen is getoetst. Eén leerling heeft daardoor veel invloed op het percentage. De schoolanalyse laat tegelijkertijd zien dat er zowel leerlingen met leesproblemen als een grote groep sterke lezers met een ontwikkelingsvoorsprong aanwezig is. Bij leerlingen die nog niet op niveau lezen, spelen onder andere dyslexie, lopende dyslexietrajecten, NT2-achtergronden en een beperktere woordenschat een rol. Een didactisch aandachtspunt is het vloeiend en expressief lezen op zinsniveau. Leerlingen beheersen de basale leesteknik vaak beter dan hun tempo, intonatie, zinsmelodie en gebruik van leestekens doen vermoeden.

Begrijpend lezen

Voor begrijpend lezen behaalt groep 8 met 97% de gestelde schoolnorm van 90% ruim. In de groepen 4 tot en met 7 worden de hoge schoolnormen nog niet behaald. Groep 4 behaalt 69%, groep 5 85%, groep 6 92% en groep 7 89%.

In de groepen 5, 6 en 7 gaat het om een beperkt aantal leerlingen dat de norm nog niet behaalt. Door de kleine omvang van groep 4 hebben vier leerlingen die nog niet op niveau presteren relatief veel invloed op het groepspercentage. Positief is de ontwikkeling richting groep 8 en het grote aantal leerlingen in de bovenbouw dat op of boven het verwachte niveau presteert.

Ontwikkelpunten zijn het voorkomen van scannend lezen, het secuur lezen en samenvatten van teksten en het aanbieden van preteaching van moeilijke woorden en teksten aan leerlingen die dit nodig hebben. Voor sterke lezers is een rijker en verdiepend aanbod nodig, met complexere teksten en opdrachten gericht op kritisch lezen, vergelijken, samenvatten en evalueren.

4.5 Analyse van de overige taaldomeinen

Mondelinge taalvaardigheid, schrijfvaardigheid en woordenschat en begrippen maken deel uit van het onderwijsaanbod. Deze domeinen komen terug in de taallessen, de kleuterthema's, Faqta, burgerschap, De Vreedzame School, gesprekken, presentaties en schriftelijke opdrachten.

Voor deze domeinen bevat de schoolanalyse nog geen eenduidige schoolbrede opbrengstgegevens. De ontwikkeling wordt gevolgd met observaties, methodegebonden instrumenten en leerlingwerk, maar de wijze van beoordelen, vastleggen en analyseren is nog

niet overal gelijk. Hierdoor kunnen we op dit moment nog geen voldoende onderbouwde schoolbrede conclusie trekken over de ontwikkeling van leerlingen binnen deze taaldomeinen. Voor schrijfvaardigheid ligt er een duidelijke verbinding met het ontwikkelpunt bij taalverzorging. Leerlingen moeten spelling, grammatica en interpunctie niet alleen tijdens methodeoefeningen en dictees, maar ook in hun eigen teksten leren toepassen. Voor woordenschat is het belangrijk om scherper te onderscheiden of problemen bij lezen voortkomen uit de technische leesvaardigheid of uit het onvoldoende begrijpen van woorden en begrippen.

4.6 Analyse van het pedagogisch-didactisch handelen

Uit de ELOO-observaties blijkt dat de leskwaliteit in maart en juli 2026 gemiddeld op ELOO-niveau 3 lag, het binnen Het Sticht afgesproken goede niveau. De gemiddelde score was 2,98 in maart en 2,78 in juli. Hoewel beide metingen binnen niveau 3 vallen, laat de daling zien dat blijvende aandacht voor de kwaliteit en borging van het didactisch handelen nodig is. De afzonderlijke beoordeling op het gebied van EDI laat zien dat de basis op orde is, maar dat verdere groei nodig is naar meer doelgericht en beredeneerd handelen. Uit de interne audit en het kwaliteitsgesprek blijkt eveneens dat er in de groepen wordt gedifferentieerd, maar nog niet altijd voldoende doelgericht en planmatig. De vertaling van analyses naar concrete doelen, instructie en ondersteuning in de dagelijkse onderwijspraktijk kan worden versterkt. In schooljaar 2026-2027 werkt het team daarom met 'Eerste Hulp bij Instructie' van Samenwerkingsverband ZOUT. De school richt zich daarbij op:

- een eenduidige en effectieve lesopbouw;
- het expliciet modelen van denk- en taalstrategieën;
- het versterken van de controle van begrip;
- doelgerichte differentiatie in instructie, verwerking en leertijd;
- het beter verbinden van analyses aan het dagelijkse leerkrachthandelen;
- het kortcyclisch evalueren en bijstellen van interventies.

4.7 Kernconclusies en prioriteiten

De analyse laat een tweeledig beeld zien. De eindresultaten in groep 8 zijn sterk. Voor lezen wordt de eigen schoolambitie ruim behaald en voor taalverzorging liggen de resultaten ruim boven de externe vergelijkingsnormen. Tegelijkertijd laten de resultaten in de groepen 3 tot en met 7 zien dat de ontwikkeling nog niet op alle onderdelen voldoende stabiel is en dat de eigen, ambitieus gestelde schoolnormen veelal nog niet worden behaald.

De school heeft met de invoering van Staal 2, de ontwikkeling van kwaliteitskaarten en de inzet van de Bibliotheek op school belangrijke stappen gezet. De komende periode ligt de nadruk op de kwaliteit en herkenbaarheid van de uitvoering en op het aantoonbaar verbinden van analyse, handelen en evaluatie.

Op basis van de huidige analyse gelden de volgende prioriteiten:

1. Het verder implementeren en borgen van Staal 2 en de bijbehorende schoolbrede routines.
2. Het versterken van de doorgaande lijn in technisch en begrijpend lezen en taalverzorging.
3. Het verbeteren van het aanpakgedrag bij spelling door denkstappen en strategieën expliciet te modelen.
4. Het versterken van de transfer van spelling, grammatica en interpunctie naar eigen schrijfwerk.
5. Het versterken van vloeiend en expressief lezen.

6. Het doelgericht inzetten en volgen van BOUW!, RALFI, preteaching en verlengde instructie.
7. Het bieden van een structureel verdiepend aanbod aan sterke lezers en taalsterke leerlingen.
8. Het verder uitwerken van de doorgaande lijn en monitoring voor mondelinge taalvaardigheid, schrijfvaardigheid en woordenschat en begrippen.
9. Het versterken van de koppeling tussen leerlinggegevens, analyse, onderwijsbehoeften en het handelen tijdens de les.
10. Het systematisch evalueren van de uitvoering en het effect van ondersteuning en verrijking.

In november 2026 voert Expertis een nulmeting uit naar de kwaliteit van het taalonderwijs, ook met het oog op de nieuwe kerndoelen. De uitkomsten worden in samenhang gebracht met de leerlingresultaten, lesobservaties en deze analyse. Verbeterpunten die direct kunnen of moeten worden opgepakt, worden al in schooljaar 2026-2027 vertaald naar concrete acties. De overige uitkomsten worden gebruikt om ontwikkeldoelen en activiteiten voor het jaarplan 2027-2028 te formuleren. Na de nulmeting wordt dit hoofdstuk waar nodig geactualiseerd.

5. Doelgericht en samenhangend taalaanbod

5.1 Uitgangspunten voor het taalaanbod

Het taalaanbod van de Damiaanschool Kerckebosch is gericht op de brede taalontwikkeling van alle leerlingen. Het aanbod omvat mondelinge taalvaardigheid, leesvaardigheid, schrijfvaardigheid, woordenschat en begrippen en taalverzorging. Digitale taalvaardigheid en het gebruiken van taal binnen andere vakgebieden maken hiervan eveneens deel uit. Bij de inrichting van het taalaanbod hanteren we de volgende uitgangspunten.

Kerndoelen en referentieniveaus

Het taalaanbod is ten minste dekkend voor de geldende kerndoelen Nederlandse taal en werkt toe naar de referentieniveaus. De kerndoelen beschrijven wat leerlingen gedurende de basisschoolperiode aangeboden moeten krijgen. De referentieniveaus geven aan wat leerlingen aan het einde van de basisschool moeten kennen en kunnen. Door de komst van de nieuwe kerndoelen vragen we Expertis om in november een nul-meting te doen.

We streven ernaar dat alle leerlingen minimaal het fundamentele niveau 1F behalen en dat zoveel mogelijk leerlingen uitstromen op het hogere referentieniveau 2F. De schoolspecifieke ambities voor lezen en taalverzorging zijn vastgelegd in de schoolanalyse en worden jaarlijks geëvalueerd en waar nodig herijkt.

Methodes en leermiddelen ondersteunen ons bij het realiseren van de doelen, maar zijn niet op zichzelf leidend. De leerkracht blijft verantwoordelijk voor het doelgerichte aanbod en beoordeelt welke instructie, oefening, herhaling, ondersteuning of verdieping leerlingen nodig hebben.

Doorgaande lijn van groep 1 tot en met 8

Het taalaanbod kent een logische doorgaande opbouw van groep 1 tot en met 8. De kennis en vaardigheden die leerlingen in een groep ontwikkelen, vormen de basis voor het aanbod in het volgende leerjaar.

In groep 1 en 2 wordt taal aangeboden binnen betekenisvolle thema's, kringactiviteiten, interactief voorlezen, spel en activiteiten in de speelleeromgeving. De leerkrachten selecteren vooraf de relevante doelen en leggen deze vast in de themaplanners en DigiKeuzebord.

In groep 3 wordt met Lijn 3 gewerkt (nieuwste versie vanaf schooljaar 2026 / 2027) aan de overgang van beginnende naar gevorderde geletterdheid. Technisch lezen, spelling,

woordenschat, mondelinge taal en tekstbegrip worden zoveel mogelijk in samenhang aangeboden.

Vanaf groep 4 wordt voor taal, spelling en begrijpend lezen gewerkt met Staal 2. De methode biedt een opbouw in doelen en inhouden, die door de leerkrachten wordt aangevuld en aangepast wanneer de ontwikkeling en onderwijsbehoeften van leerlingen daarom vragen. Bij de jaarlijkse evaluatie beoordelen we of de overgang tussen de bouwen voldoende aansluit en of alle doelen en inhouden een herkenbare plaats hebben in het aanbod. Eventuele hiaten, onnodige herhaling of onvoldoende aansluiting worden gebruikt om de doorgaande lijn, planning of kwaliteitskaarten bij te stellen.

Samenhang tussen de taaldomeinen

De verschillende taaldomeinen worden niet los van elkaar ontwikkeld. Spreken, luisteren, lezen, schrijven, woordenschat en taalverzorging ondersteunen en versterken elkaar. Leerlingen gebruiken bijvoorbeeld mondelinge taal om over een tekst te praten, breiden tijdens het lezen hun woordenschat uit en passen spelling en grammatica toe in hun eigen schrijfwerk. Daarom verbinden we de taaldomeinen waar mogelijk binnen betekenisvolle activiteiten. De transfer naar andere situaties krijgt daarbij expliciet aandacht. Leerlingen leren taalvaardigheden niet alleen toepassen tijdens een afzonderlijke taal- of spellingles, maar ook bij Faqta, wereldoriëntatie, burgerschap, De Vreedzame School en andere leergebieden.

Rijke taal- en leesomgeving

Taal ontwikkelt zich in een omgeving waarin leerlingen veel taal horen, zien, lezen en gebruiken. We zorgen daarom voor rijke en betekenisvolle teksten, gesprekken, boeken en schrijfactiviteiten. Leerlingen krijgen gedurende de schooldag gelegenheid om te spreken, luisteren, lezen en schrijven.

De Bibliotheek op school vormt een belangrijk onderdeel van deze rijke taal- en leesomgeving. In samenwerking met de bibliotheek bieden we leerlingen toegang tot een actueel, gevarieerd en passend boekenaanbod. Daarnaast lezen twee vaste vrijwilligers regelmatig voor aan de leerlingen in de kleutergroepen. Deze voorleesmomenten vormen een aanvulling op het dagelijkse taalaanbod en dragen bij aan leesplezier, luistervaardigheid, woordenschat en verhaalbegrip.

Doelgerichte en expliciete instructie

Bij het aanbieden van nieuwe taalvaardigheden gebruiken we de uitgangspunten van het EDI-model. De leerkracht:

- maakt het lesdoel en de succescriteria duidelijk;
- activeert relevante voorkennis;
- legt nieuwe kennis en vaardigheden expliciet uit;
- modelt het gewenste taalgebruik en de bijbehorende denkstappen;
- laat leerlingen begeleid oefenen;
- controleert tijdens de les voortdurend het begrip;
- stemt de instructie en verwerking af op de onderwijsbehoeften;
- laat leerlingen zelfstandig toepassen;
- evalueert met de leerlingen in hoeverre het doel is bereikt.

De precieze lesopbouw kan verschillen per taaldomein, leeftijdsgroep en lesdoel. De schoolbrede uitgangspunten voor effectieve instructie zijn in alle groepen herkenbaar.

Hoge verwachtingen, ondersteuning en verrijking

We hebben hoge verwachtingen van alle leerlingen en gaan uit van hun ontwikkelmogelijkheden. Een gezamenlijk basisaanbod vormt het uitgangspunt. Binnen dit aanbod differentiëren we in instructie, verwerking, oefentijd, ondersteuning en verdieping.

Leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben, krijgen bijvoorbeeld preteaching, verlengde instructie, herhaling, visuele taalsteun, extra begeleide oefentijd of begeleiding in een kleine groep. Wanneer de ontwikkeling ondanks deze ondersteuning onvoldoende vooruitgaat, onderzoeken we welke aanvullende of intensievere ondersteuning nodig is.

Taalsterke en meer- of hoogbegaafde leerlingen krijgen waar passend een compact, verdiepend of verrijkt aanbod. Zij werken onder andere met rijkere teksten, complexere begrippen en verdiepende spreek-, lees- en schrijfopdrachten.

Onderwijstijd

De verschillende taaldomeinen hebben een structurele plaats in het lesrooster. De beschikbare onderwijstijd is afgestemd op de leeftijd van de leerlingen, de doelen van het leerjaar, de resultaten van de groep en de onderwijsbehoeften van leerlingen.

Naast de ingeroosterde taal-, lees- en spellinglessen wordt gedurende de hele schooldag aan taalontwikkeling gewerkt. De concrete onderwijstijd en verdeling over de taaldomeinen zijn terug te vinden in de groepsroosters. Wanneer resultaten of analyses daartoe aanleiding geven, kan de onderwijstijd voor een domein of groep tijdelijk worden uitgebreid.

Volgen, evalueren en bijstellen

We volgen of het aangeboden onderwijs leidt tot de beoogde ontwikkeling. Hiervoor gebruiken we observaties, leerlinggesprekken, leerlingwerk, methodegebonden toetsen, IEP, DigiKeuzebord, Memento en ParnasSys.

Bij de analyse kijken we niet alleen naar wat leerlingen wel of niet beheersen, maar ook naar mogelijke verklaringen vanuit het aanbod, de instructie, de oefentijd, het gebruikte materiaal en de geboden ondersteuning. Op basis daarvan stellen we doelen, instructiegroepen, ondersteuning en verrijking bij. Tijdens een volgend evaluatiemoment beoordelen we of de aanpassingen het gewenste effect hebben gehad.

Herkenbaarheid in de onderwijspraktijk

Het taalaanbod is herkenbaar in de dagelijkse onderwijspraktijk. Dit betekent dat:

- de taaldomeinen structureel terugkomen in de planningen en roosters;
- leerkrachten kunnen uitleggen aan welke doelen zij werken en waarom;
- lesdoelen en succescriteria voor leerlingen duidelijk zijn;
- de schoolbrede afspraken en kwaliteitskaarten zichtbaar worden toegepast;
- leerlingen actief spreken, luisteren, lezen en schrijven;
- instructie en verwerking worden afgestemd op verschillen tussen leerlingen;
- extra ondersteuning en verrijking doelgericht worden ingezet;
- de ontwikkeling van leerlingen wordt gevolgd en geanalyseerd;
- analyses leiden tot aantoonbare aanpassingen in het onderwijs.
- Leerlingen weten wat zij leren en waarom.

De uitvoering is onder andere aantoonbaar in themaplanners, groepsroosters, les- en weekplanningen, DigiKeuzebord, Memento, ParnasSys, gebruikte methodes en materialen, leerlingwerk, toetsanalyses, groepsplannen, lesobservaties en verslagen van leerling- en groepsbesprekingen.

6. Uitgangspunten voor het taalaanbod

6.1 Mondelinge taalvaardigheid

Mondelinge taalvaardigheid omvat spreken, luisteren, gesprekken voeren, presenteren, argumenteren en het verwoorden van gedachten. Leerlingen ontwikkelen deze vaardigheden in betekenisvolle situaties, tijdens de taallessen en binnen andere vakken.

Doelen

Wij leren leerlingen om:

- aandachtig en doelgericht te luisteren;
- gedachten, kennis, ervaringen en gevoelens duidelijk te verwoorden;
- actief en respectvol deel te nemen aan gesprekken;
- vragen te stellen, door te vragen en passend te reageren;
- een mening of standpunt te formuleren en te onderbouwen;
- informatie mondeling te presenteren;
- hun taalgebruik af te stemmen op doel, publiek en situatie;
- mondelinge taal te gebruiken om samen te denken, te leren en problemen op te lossen.

Aanbod en doorgaande lijn

De doorgaande lijn is zichtbaar in de toenemende complexiteit van de doelen en activiteiten. In de onderbouw ligt de nadruk op spreekdurf, luisteren, woordenschat, zinsbouw en deelname aan eenvoudige gesprekken. Vanaf groep 3 leren leerlingen steeds zelfstandiger vertellen, vragen stellen en reageren. In groep 4 tot en met 8 werken zij toe naar doelgerichte gesprekken, presentaties en debatten. Daarbij leren zij informatie ordenen, argumenten gebruiken en hun taal afstemmen op doel, publiek en context.

Groep 1-2

In groep 1 en 2 wordt mondelinge taalvaardigheid thematisch en methodevrij aangeboden. De leerkrachten leggen de relevante SLO-doelen vooraf vast in de themaplanners. Leerlingen oefenen spreken en luisteren tijdens kringgesprekken, interactief voorlezen, begeleid spel, gesprekken in de hoeken en andere betekenisvolle activiteiten. Het aanbod wordt gekoppeld aan de speelleeromgeving en geregistreerd in DigiKeuzebord. De nadruk ligt op luisterhouding, spreekdurf, woordenschat, zinsbouw, vertellen en het deelnemen aan gesprekken.

Groep 3

In groep 3 wordt gewerkt met Lijn 3, vanaf schooljaar 2026/2027 met de nieuwste versie. Binnen de thema's oefenen leerlingen met luisteren, vertellen, vragen stellen, reageren op anderen en het verwoorden van hun gedachten. De leerkracht bouwt voort op de mondelinge taalontwikkeling uit groep 1 en 2 en bereidt leerlingen voor op het aanbod van Staal 2 vanaf groep 4.

Groep 4-8

In groep 4 tot en met 8 wordt mondelinge taalvaardigheid doelgericht aangeboden met Staal 2 Taal. Binnen de thema's werken leerlingen onder andere aan gesprekken, presentaties, overleg en debat. De opdrachten worden steeds complexer. Leerlingen leren informatie te ordenen, hun standpunt te onderbouwen en hun taalgebruik af te stemmen op het doel, de gesprekspartner en de context.

Mondelinge taalvaardigheid komt daarnaast terug binnen wereldoriëntatie, Faqta, burgerschap en de Vreedzame School. Hierdoor oefenen leerlingen mondelinge taal niet alleen tijdens de taallessen, maar gedurende de hele schooldag.

Didactiek en schoolbrede routines

Bij nieuwe doelen gebruiken we elementen van het EDI-model. De leerkracht maakt het doel en de succescriteria duidelijk, activeert voorkennis, modelt de gewenste taal en laat leerlingen begeleid oefenen. We gebruiken voorbeeldzinnen, visuele ondersteuning en coöperatieve werkvormen. Leerlingen krijgen veel gelegenheid om taal actief te gebruiken.

We zorgen voor een veilige gespreksomgeving waarin leerlingen fouten mogen maken en spreekdurf ontwikkelen. Vanuit de Vreedzame School leren leerlingen naar elkaar luisteren, op elkaar reageren, hun mening verwoorden en respectvol communiceren.

Onderwijstijd

In groep 1 en 2 is mondelinge taalvaardigheid dagelijks verweven met kringactiviteiten, spel, voorlezen en thematisch werken. In groep 3 maakt het onderdeel uit van het aanbod van Lijn 3. In groep 4 tot en met 8 is mondelinge taalvaardigheid structureel opgenomen binnen de vier tot vijf wekelijkse taaluren van Staal 2. Daarnaast wordt mondelinge taalvaardigheid gedurende de schooldag geoefend in andere vakken en situaties.

Afstemming: ondersteuning en verrijking

Ons aanbod sluit aan bij de verschillende taalvaardigheden en onderwijsbehoeften van onze leerlingen. Leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben, krijgen preteaching, herhaling, visuele taalsteun en/of extra modeling. Zij oefenen zo nodig in een kleine groep met spreekdurf, zinsbouw, actieve woordenschat en het begrijpen en formuleren van mondelinge taal. De leerkracht controleert regelmatig of de leerling de uitleg en de gebruikte begrippen begrijpt. Voor de slechthorende leerlingen wordt de mondelinge communicatie toegankelijk gemaakt met ondersteuning en begeleiding van een tolk. De leerkracht blijft verantwoordelijk voor het onderwijsaanbod en stemt de instructie, interactie en verwerking af op hun onderwijsbehoeften. Taalsterke leerlingen krijgen complexere spreek- en luisteropdrachten. Zij worden uitgedaagd om gesprekken te leiden, informatie uit meerdere bronnen te verwerken, genuanceerde standpunten te formuleren en presentaties of debatten te verdiepen. In het schooljaar 2026/2027 gaan we ons verdiepen in MHB, zie jaarplan.

Monitoring en analyse

De leerkracht volgt de mondelinge taalontwikkeling tijdens dagelijkse gesprekken, presentaties, debatten, kringactiviteiten en samenwerkingsopdrachten. In groep 1 en 2 worden observaties gekoppeld aan de geselecteerde doelen in DigiKeuzebord. Vanaf groep 3 worden methodegebonden observaties en beoordelingsinstrumenten gebruikt. In groep 4 tot en met 8 gebruiken we onder andere de observatie- en beoordelingsformulieren van Staal 2.

Minimaal tweemaal per jaar beoordelen we of leerlingen de aangeboden doelen op het verwachte niveau beheersen en zelfstandig kunnen toepassen. Relevante bevindingen worden vastgelegd en meegenomen in de groeps- en leerlingbesprekingen.

Wanneer een leerling, groep of bouw onvoldoende ontwikkeling laat zien, analyseren we mogelijke verklaringen vanuit het aanbod, de instructie, de oefentijd en het didactisch handelen. Op basis daarvan passen we de doelen, ondersteuning, oefenmogelijkheden of instructie aan. Bij de jaarlijkse evaluatie beoordelen we tevens of de doorgaande lijn en schoolafspraken in alle groepen herkenbaar worden uitgevoerd.

Herkenbaarheid en aantoning in de praktijk

In de groepen is zichtbaar en hoorbaar dat:

- leerlingen regelmatig met en van elkaar leren door te spreken en te luisteren;

- de leerkrachten werken volgens de kwaliteitskaarten;
- lesdoelen en succescriteria bij gerichte mondelinge taalactiviteiten duidelijk zijn;
- de leerkracht gewenst taal- en gespreksgedrag modelt;
- leerlingen actief deelnemen aan gesprekken, presentaties en samenwerkingsopdrachten;
- leerlingen leren luisteren, doorvragen, reageren en argumenteren;
- taalsteun en visuele ondersteuning beschikbaar zijn waar dat nodig is;
- mondelinge taalvaardigheid ook binnen andere vakken wordt geoefend;
- observaties en beoordelingen leiden tot aanpassing van het onderwijs.

De uitvoering is aantoonbaar in themaplanners, DigiKeuzebord, les- en weekplanningen, Staal 2, observatie- en beoordelingsformulieren, leerlingproducten, groepsplannen en verslagen van leerling- en groepsbesprekingen en ELOO.

6.2 Leesvaardigheid

Leesvaardigheid omvat beginnende geletterdheid, technisch en vloeiend lezen, begrijpend en kritisch lezen, fictie en literatuur en leesmotivatie. Goed kunnen lezen is noodzakelijk om kennis op te doen, de wereld te begrijpen en volwaardig deel te nemen aan de samenleving. Daarom krijgt lezen een structurele plek binnen het taalonderwijs en in andere vakken.

Doelen

Wij leren leerlingen om:

- belangstelling en plezier te ontwikkelen in boeken, verhalen en andere teksten;
- letters, klanken en woorden steeds nauwkeuriger en vlotter te herkennen en lezen;
- teksten vloeiend, nauwkeurig en met passende intonatie te lezen;
- met een duidelijk leesdoel verschillende soorten teksten te lezen;
- de betekenis van woorden en begrippen uit een tekst en de context af te leiden;
- hoofd- en bijzaken, verbanden en de hoofdgedachte van een tekst te herkennen;
- informatie uit teksten in eigen woorden weer te geven en samen te vatten;
- informatie uit verschillende teksten en bronnen met elkaar te vergelijken;
- feiten, meningen en verschillende perspectieven te herkennen;
- kritisch na te denken over de inhoud, bruikbaarheid en betrouwbaarheid van teksten en bronnen;
- literaire teksten te beleven, bespreken en waarderen;
- een persoonlijke leesvoorkeur te ontwikkelen;
- lezen te gebruiken om kennis op te bouwen en te leren binnen alle vakken.

Aanbod en doorgaande lijn

De doorgaande lijn is zichtbaar in de ontwikkeling van beginnende geletterdheid naar technisch en vloeiend lezen en vervolgens naar steeds dieper, zelfstandiger en kritischer tekstbegrip. Tegelijkertijd werken we in alle groepen aan leesplezier, kennisopbouw en het ervaren en begrijpen van fictie en literatuur.

Groep 1-2

In groep 1 en 2 wordt beginnende geletterdheid thematisch en methodevrij aangeboden. De leerkrachten selecteren vooraf de relevante SLO-doelen en leggen deze vast in de themaplanners. Het aanbod wordt gekoppeld aan kringactiviteiten, interactief voorlezen, rijm- en klankactiviteiten, letters, boeken, verhalen en betekenisvol spel in de hoeken.

Leerlingen ontwikkelen boekoriëntatie, verhaalbegrip, taalbewustzijn, fonologisch en fonemisch bewustzijn en belangstelling voor geschreven taal. Zij leren luisteren naar verhalen, voorspellen,

navertellen, vragen beantwoorden en praten over personages en gebeurtenissen. De ontwikkeling wordt gedurende het jaar geobserveerd en geregistreerd in DigiKeuzebord.

Groep 3

In groep 3 wordt gewerkt met de nieuwste versie van Lijn 3. Leerlingen leren letters en klanken koppelen, woorden en zinnen nauwkeurig lezen en hun leestempo en leesvloeïendheid ontwikkelen. Technisch lezen wordt verbonden met woordenschat, mondelinge taal en tekstbegrip.

De leerkracht besteedt expliciet aandacht aan correct en vloeïend lezen, het begrijpen van wat gelezen wordt en het praten over teksten. Op basis van toetsresultaten en observaties wordt bepaald welke leerlingen extra instructie, herhaling of leestijd nodig hebben.

Groep 4-8

In groep 4 tot en met 8 ontwikkelen leerlingen hun technische leesvaardigheid, leesvloeïendheid en tekstbegrip verder. Zij lezen zakelijke en literaire teksten die passen bij hun leeftijd, ontwikkeling en kennisniveau. De teksten worden gebruikt om woordenschat en kennis van de wereld uit te breiden en om te leren binnen verschillende vakken.

Leerlingen leren steeds zelfstandiger de inhoud en opbouw van teksten te begrijpen. Zij herkennen hoofd- en bijzaken, tekstverbanden, de hoofdgedachte, feiten, meningen en perspectieven. In de hogere groepen vergelijken zij informatie uit meerdere teksten en bronnen en leren zij nadenken over de bruikbaarheid en betrouwbaarheid daarvan.

Voor begrijpend en kritisch lezen gebruiken we Staal2.

Fictie en literatuur krijgen een vaste plek binnen ons onderwijs door dagelijks voorlezen en vrij lezen, boekpromotie, het gebruik van de schoolbibliotheek en groepsdoorbrekend lezen.

Tweemaal per jaar wordt het team begeleid door de bibliotheek. Tijdens deze bijeenkomsten maken de leerkrachten kennis met nieuwe kinderboeken en krijgen zij praktische handvatten om boeken aantrekkelijk te presenteren en het leesplezier en de leesmotivatie van leerlingen te stimuleren. Contactpersonen voor de bibliotheek zijn Imre en Marjolein.

Didactiek en schoolbrede routines

De leerkracht maakt bij gerichte leeslessen het leesdoel en de succescriteria duidelijk. Nieuwe vaardigheden en aanpakken worden expliciet voorgedaan door middel van modeling en hardop denken. De leerkracht activeert voorkennis, besteedt aandacht aan relevante woorden en begrippen en controleert tijdens en na de les of leerlingen de tekst begrijpen.

Bij technisch en vloeïend lezen krijgen leerlingen voldoende begeleiding en zelfstandige leestijd.

De leerkracht geeft gerichte feedback op nauwkeurigheid, tempo, intonatie en leesvloeïendheid. Waar nodig worden teksten herhaald gelezen en gebruiken we ondersteunende werkvormen, zoals voor-koor-doorlezen.

Bij begrijpend en kritisch lezen staat de inhoud van de tekst centraal. Leesstrategieën worden functioneel ingezet als hulpmiddel om een tekst beter te begrijpen en zijn geen doel op zichzelf. Leerlingen praten en schrijven over gelezen teksten, stellen vragen, verwoorden hun gedachten en verbinden nieuwe informatie aan eerder opgedane kennis.

We zorgen voor een rijke leesomgeving met toegankelijke en gevarieerde boeken en teksten.

Leerlingen maken kennis met verschillende schrijvers, onderwerpen, perspectieven en literaire genres. De leerkracht stimuleert leesmotivatie door zelf als leesvoorbeeld op te treden, voor te lezen, boeken te bespreken en leerlingen passende leeskeuzes te laten maken.

Onderwijstijd

In groep 1 en 2 is beginnende geletterdheid dagelijks verweven met voorlezen, kringactiviteiten, taalspel en thematisch werken. In groep 3 wordt dagelijks gewerkt aan aanvankelijk lezen met Lijn 3.

Daarnaast gebruiken leerlingen lezen gedurende de schooldag om kennis op te doen bij taal, wereldoriëntatie, Faqta, burgerschap en andere vakken.

Afstemming: ondersteuning en verrijking

Leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben bij technisch lezen, krijgen meer instructie, extra herhaling en aanvullende leestijd. De ondersteuning vindt zo veel mogelijk plaats in de eigen groep en wordt uitgevoerd door de leerkracht of, onder verantwoordelijkheid van de leerkracht, door een onderwijsondersteuner. Waar passend worden BOUW!, voor-koor-doorlezen en begeleiding in een kleine groep ingezet.

Bij aanhoudende leesproblemen werken we volgens het dyslexieprotocol. Wanneer een leerling ondanks structurele, doelgerichte en intensieve instructie en oefening onvoldoende vooruitgang laat zien, wordt samen met de kwaliteitscoördinator onderzocht welke vervolgstappen nodig zijn. Bij een vermoeden van dyslexie worden ouders betrokken en kan externe diagnostiek of behandeling worden ingezet.

Leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben bij tekstbegrip krijgen preteaching van woorden en begrippen, visuele ondersteuning, extra modeling en begeleide inoefening. Teksten worden waar nodig vooraf besproken, in kleinere delen aangeboden of herhaald gelezen. De leerkracht controleert regelmatig of de leerling de tekst en de gebruikte begrippen begrijpt.

Voor de slechthorende leerlingen worden leesactiviteiten ondersteund door visuele taalsteun door de tolk. De leerkracht stemt instructie, interactie en verwerking af op hun onderwijsbehoeften en controleert expliciet of de inhoud en begrippen zijn begrepen.

Leessterke leerlingen krijgen een verdiepend aanbod met complexere en rijkere teksten, verschillende perspectieven en opdrachten waarbij zij informatie uit meerdere bronnen vergelijken en beoordelen. Zij worden uitgedaagd om over teksten te discussiëren, kritisch te reflecteren en hun inzichten mondeling of schriftelijk te verwerken.

Monitoring en analyse

In groep 1 en 2 wordt de ontwikkeling van de beginnende geletterdheid gevolgd met doelgerichte observaties. De geselecteerde SLO-doelen en de ontwikkeling van leerlingen worden geregistreerd in DigiKeuzebord. De gegevens worden minimaal tweemaal per jaar geanalyseerd en gebruikt om het aanbod bij te stellen en een warme overdracht naar groep 3 te verzorgen.

Vanaf groep 3 gebruiken we methodegebonden toetsen, observaties tijdens de lessen, leesactiviteiten en leerlingwerk. Daarnaast nemen we tweemaal per jaar de methodeonafhankelijke IEP-toetsen af. Technisch lezen wordt vanaf groep 3 gevolgd en begrijpend lezen vanaf eind groep 4. De resultaten worden vastgelegd in ParnasSys en/of het binnen de school afgesproken analysesysteem.

We analyseren de ontwikkeling op leerling-, groeps- en schoolniveau. Daarbij kijken we niet alleen naar de toetsscore, maar ook naar nauwkeurigheid, leesvloeiendheid, tekstbegrip, woordenschat, leesgedrag en leesmotivatie. We onderzoeken bij stagnatie mogelijke verklaringen vanuit het aanbod, de instructie, de gekozen teksten, de oefentijd en het didactisch handelen.

Op basis van de analyse stellen we concrete en ambitieuze doelen en kiezen we een passende aanpak. We leggen vast wie de ondersteuning uitvoert, hoe vaak deze plaatsvindt en wanneer het effect wordt geëvalueerd. Wanneer een aanpak onvoldoende effect heeft, stellen we het onderwijs en de ondersteuning bij.

Minimaal tweemaal per jaar bespreken we de ontwikkeling in de groeps- en leerlingbesprekingen. Jaarlijks beoordelen we op schoolniveau of de resultaten, de doorgaande

lijn, de onderwijstijd en de schoolbrede leesafspraken aansluiten bij onze ambities en leerlingpopulatie.

Herkenbaarheid en bewijs in de praktijk

In de groepen is zichtbaar dat:

- boeken en teksten een herkenbare en toegankelijke plaats hebben;
- leerlingen dagelijks lezen, beluisteren of met teksten werken;
- beginnende geletterdheid in groep 1 en 2 doelgericht is opgenomen in de themaplanning;
- de leerkracht leesvaardigheden en denkprocessen expliciet modelt;
- leerlingen voldoende begeleide en zelfstandige leestijd krijgen;
- technisch lezen, tekstbegrip, woordenschat en kennisopbouw met elkaar worden verbonden;
- leerlingen praten en schrijven over gelezen teksten;
- fictie, literatuur en leesmotivatie structureel aandacht krijgen;
- de instructie en verwerking worden afgestemd op de onderwijsbehoeften van leerlingen;
- toetsresultaten, observaties en leerlingwerk worden geanalyseerd en leiden tot aanpassing van het onderwijs.

De uitvoering is aantoonbaar in themaplanners, DigiKeuzebord, les- en weekplanningen, Lijn 3, de gebruikte leesmethode en leesmaterialen, toets- en foutanalyses, IEP-resultaten, ParnasSys, groepsplannen, leerlingwerk, lesobservaties en verslagen van leerling- en groepsbesprekingen, ELOO.

6.3 Schrijfvaardigheid

Schrijfvaardigheid omvat het verwoorden en ordenen van gedachten, het schrijven van verschillende tekstsoorten en het afstemmen van een tekst op doel, publiek en context. Leerlingen leren schrijven door regelmatig betekenisvolle teksten te produceren, feedback te ontvangen en hun teksten te reviseren. Schrijven wordt verbonden met lezen, spreken, woordenschat, taalverzorging en kennisopbouw binnen andere vakken.

Doelen

Wij leren leerlingen om:

- ideeën, ervaringen, gevoelens, kennis en meningen schriftelijk te verwoorden;
- te schrijven met een duidelijk doel en voor een herkenbaar publiek;
- passende tekstsoorten en tekststructuren te gebruiken;
- informatie te verzamelen, selecteren en ordenen;
- een tekst voor te bereiden met behulp van een schrijfplan;
- samenhangende teksten te schrijven met een duidelijke opbouw;
- passende woorden, zinnen en vaktaal te gebruiken;
- informatie uit gelezen, beluisterde of bekeken bronnen in eigen woorden te verwerken;
- feedback te geven, te ontvangen en toe te passen;
- hun eigen tekst te beoordelen aan de hand van vooraf gegeven succescriteria;
- teksten te reviseren op inhoud, opbouw, taalgebruik en taalverzorging;
- schrijven te gebruiken om te leren, na te denken en kennis op te bouwen;
- plezier, vertrouwen en eigenaarschap in het schrijven te ontwikkelen.

Aanbod en doorgaande lijn

De doorgaande lijn is zichtbaar in de ontwikkeling van beginnende geletterdheid en betekenisvolle schrijfactiviteiten naar steeds zelfstandiger, doelgerichter en complexer schrijven. In de onderbouw ontdekken leerlingen dat gesproken taal kan worden vastgelegd. Vanaf groep

3 schrijven zij woorden en zinnen en ontwikkelen zij steeds meer vaardigheid in het maken van korte teksten. In groep 4 tot en met 8 werken leerlingen toe naar samenhangende teksten die zijn afgestemd op doel, publiek en context.

Groep 1-2

In groep 1 en 2 is schrijven onderdeel van het thematisch onderwijs en de speelleeromgeving. De leerkrachten selecteren vooraf de relevante SLO-doelen voor beginnende geletterdheid en leggen deze vast in de themaplanners en DigiKeuzebord.

Leerlingen experimenteren met tekens, letters, woorden en korte teksten. Zij ervaren dat schrijven een communicatief doel heeft, bijvoorbeeld bij het maken van een boodschappenlijst, uitnodiging, brief, kaart, recept, naamkaartje of tekst bij een tekening. De leerkracht schrijft regelmatig voor en samen met de leerlingen en verwoordt daarbij hardop het denk- en schrijfproces. De nadruk ligt op schrijfplezier, betekenisverlening, letterkennis, klank- tekenkoppeling en het durven vastleggen van eigen ideeën.

Groep 3

In groep 3 wordt gewerkt met Lijn 3. Leerlingen bouwen voort op de beginnende geletterdheid uit groep 1 en 2. Zij leren woorden en zinnen schrijven en passen hun groeiende kennis van letters, klanken en spelling toe in korte, betekenisvolle teksten.

Binnen de thema's schrijven leerlingen over eigen ervaringen, gelezen teksten en onderwerpen uit de les. De leerkracht modelt hoe ideeën kunnen worden verwoord en geordend en begeleidt leerlingen bij het schrijven en bespreken van hun teksten. De nadruk verschuift geleidelijk van het schrijven van losse woorden en zinnen naar korte teksten met samenhang.

Groep 4-8

In groep 4 tot en met 8 wordt schrijfvaardigheid doelgericht aangeboden met Staal 2 Taal. Binnen ieder thema werken leerlingen stapsgewijs toe naar een betekenisvol eindproduct. Zij maken kennis met verschillende tekstsoorten en leren hun tekst af te stemmen op het schrijfdoel, het publiek en de context.

Leerlingen doorlopen steeds zelfstandiger het schrijfproces: oriënteren, ideeën verzamelen, plannen, schrijven, feedback ontvangen, reviseren en verzorgen. De leerkracht gebruikt modeling en scaffolding om het schrijfproces zichtbaar te maken. De ondersteuning wordt geleidelijk afgebouwd wanneer leerlingen meer zelfstandigheid ontwikkelen.

De schrijfopdrachten worden in de hogere groepen steeds complexer. Leerlingen verwerken informatie uit gelezen, beluisterde of bekeken bronnen, gebruiken school- en vaktaal, onderbouwen hun ideeën en besteden aandacht aan samenhang en tekststructuur.

Schrijven komt daarnaast functioneel terug binnen wereldoriëntatie, Faqta, burgerschap en andere vakken. Leerlingen gebruiken schrijven bijvoorbeeld om kennis te ordenen, een onderzoeksvraag te beantwoorden, informatie samen te vatten, een standpunt te onderbouwen of opgedane kennis te presenteren.

Didactiek en schoolbrede routines

Bij iedere gerichte schrijfopdracht maakt de leerkracht het schrijfdoel, het publiek, de tekstsoort en de succescriteria duidelijk. De leerkracht activeert voorkennis en modelt hardop hoe een schrijver ideeën verzamelt, keuzes maakt, een tekst opbouwt en de tekst controleert en verbetert.

We hanteren de volgende fasen van het schrijfproces:

1. Oriënteren op doel, publiek, onderwerp en tekstsoort.
2. Ideeën en informatie verzamelen.
3. De inhoud ordenen en een schrijfplan maken.
4. Een eerste versie schrijven.

5. Feedback ontvangen en geven.
6. De tekst reviseren op inhoud, opbouw en taalgebruik.
7. De tekst verzorgen en presenteren of publiceren.

Leerlingen bekijken en bespreken voorbeelden van passende teksten. Zij krijgen gelegenheid om met elkaar over inhoud en formulering te praten. Feedback is gericht op een beperkt aantal vooraf afgesproken succescriteria, zodat leerlingen weten waarop zij hun tekst kunnen verbeteren.

Taalverzorging wordt functioneel verbonden met het schrijven. Bij stel- en schrijfopdrachten worden vooraf één of twee actuele spellingcategorieën als succescriterium benoemd.

Leerlingen controleren hun tekst gericht op deze categorieën en gebruiken daarbij in de bovenbouw waar nodig hun spellingmapje en andere hulpmiddelen.

Onderwijstijd

In groep 1 en 2 is schrijven dagelijks verweven met spel, kringactiviteiten, beginnende geletterdheid en thematisch werken. In groep 3 maakt schrijfvaardigheid deel uit van het aanbod van Lijn 3.

In groep 4 tot en met 8 is schrijfvaardigheid structureel opgenomen binnen de vier tot vijf wekelijkse taaluren van Staal 2. Ongeveer een kwart van de beschikbare taaltijd wordt gebruikt voor schriftelijke taalvaardigheid en het toewerken naar het thematische eindproduct. Daarnaast schrijven leerlingen gedurende de week bij Faqta, wereldoriëntatie, burgerschap en andere vakken.

Afstemming: ondersteuning en verrijking

Leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben, krijgen extra modeling, begeleide inoefening en taalsteun. De leerkracht kan gebruikmaken van voorbeeldteksten, schrijfkaders, woordlijsten, voorbeeldzinnen, visuele ondersteuning en een stapsgewijs schrijfplan. Grote schrijfopdrachten worden waar nodig verdeeld in kleinere, overzichtelijke stappen.

Leerlingen die moeite hebben met het formuleren van zinnen of het actief gebruiken van woorden en begrippen, krijgen preteaching en extra begeleiding bij woordenschat en zinsbouw. De leerkracht bespreekt vooraf mondeling wat de leerling wil schrijven en ondersteunt bij het ordenen en formuleren van ideeën.

Leerlingen met lees- of spellingproblemen worden beoordeeld vanuit het doel van de schrijfopdracht. Spelling en interpunctie worden niet bij iedere opdracht op alle onderdelen tegelijk beoordeeld. De leerkracht kiest gerichte taalverzorgingsdoelen en biedt waar nodig passende hulpmiddelen of compenserende ondersteuning.

Voor de slechthorende leerlingen worden instructie, schrijfgesprekken en feedback toegankelijk gemaakt met visuele ondersteuning en begeleiding van een tolk. De leerkracht controleert of het schrijfdoel, de opdracht, voorbeeldteksten en succescriteria goed zijn begrepen.

Schrijfsterke leerlingen krijgen complexere opdrachten met meer vrijheid in inhoud, tekststructuur, bronnen en publiek. Zij worden uitgedaagd om langere en diepere teksten te schrijven, informatie uit meerdere bronnen te verwerken, verschillende perspectieven te gebruiken en bewust keuzes te maken in stijl en formulering.

Monitoring en analyse

De leerkracht volgt de ontwikkeling van de schrijfvaardigheid aan de hand van observaties tijdens het schrijfproces, schrijfgesprekken, leerlingteksten en beoordelingsformulieren. In groep 1 en 2 worden observaties gekoppeld aan de geselecteerde SLO-doelen en geregistreerd in DigiKeuzebord. In groep 3 worden schrijfproducten en methodegebonden gegevens uit Lijn 3 gebruikt. In groep 4 tot en met 8 worden de schrijfproducten en beoordelingsformulieren van Staal 2 gebruikt.

Bij de beoordeling kijken we niet alleen naar het eindproduct, maar ook naar het gevolgde schrijfproces. Afhankelijk van het doel van de opdracht beoordelen we onder andere:

- afstemming op doel en publiek;
- inhoud en volledigheid;
- samenhang en opbouw;
- passend woordgebruik en zinsbouw;
- toepassing van kenmerken van de tekstsoort;
- verwerking van feedback;
- revisie en verbetering;
- vooraf geselecteerde doelen voor spelling, grammatica en interpunctie.

De leerkracht geeft procesgerichte feedback op het schrijfproduct. Op het rapport kan een korte beschrijving van de ontwikkeling en het eindproduct worden opgenomen.

Minimaal tweemaal per jaar bespreken we de ontwikkeling van de schrijfvaardigheid op leerling- en groepsniveau. Wanneer een leerling of groep onvoldoende ontwikkeling laat zien, analyseren we mogelijke verklaringen vanuit het aanbod, de instructie, de kwaliteit en frequentie van de schrijfopdrachten, de feedback en de oefentijd. Op basis daarvan passen we de doelen, ondersteuning, didactiek of schrijfactiviteiten aan.

Jaarlijks evalueren we op schoolniveau of de afgesproken tekstsoorten, het schrijfproces, de beoordelingscriteria en de verbinding met andere vakken in alle groepen herkenbaar worden uitgevoerd. Ook vergelijken we leerlingwerk uit verschillende groepen om de doorgaande lijn en de opbouw in complexiteit te beoordelen.

Herkenbaarheid en zichtbaarheid in de praktijk

In de groepen is zichtbaar dat:

- leerlingen regelmatig betekenisvolle teksten schrijven;
- de leerkrachten volgens de afspraken handelen (kwaliteitskaarten);
- schrijfopdrachten een duidelijk doel, publiek en context hebben;
- verschillende tekstsoorten doelgericht worden aangeboden;
- de leerkracht het schrijfproces en de gewenste schrijfvaardigheden modelt;
- leerlingen ideeën verzamelen en hun tekst voorbereiden;
- leerlingen feedback geven en ontvangen;
- leerlingen hun teksten reviseren en verbeteren;
- schrijven wordt verbonden met lezen, spreken, woordenschat en taalverzorging;
- leerlingen schrijven om kennis op te bouwen binnen andere vakken;
- instructie en ondersteuning worden afgestemd op de onderwijsbehoeften;
- leerlingteksten en beoordelingen worden gebruikt om het onderwijs bij te stellen.

De uitvoering is aantoonbaar in themaplanners, DigiKeuzebord, les- en weekplanningen, Lijn 3, Staal 2, schrijfplannen, voorbeeldteksten, beoordelingsformulieren, leerlingteksten, schriften, groepsplannen, lesobservaties en verslagen van leerling- en groepsbesprekingen.

6.4 Begrippen en woordenschat

Wij zijn ervan overtuigd dat een brede en diepe woordenschat noodzakelijk is om te kunnen spreken, luisteren, lezen, schrijven, denken en leren. Daarom bieden we woorden en begrippen doelgericht en in betekenisvolle contexten aan. We besteden aandacht aan dagelijkse woorden, schooltaal en vaktaal. Leerlingen leren niet alleen wat woorden betekenen, maar ook hoe zij deze actief en passend kunnen gebruiken.

Doelen

Wij leren leerlingen om:

- de betekenis van nieuwe woorden en begrippen te begrijpen;
- nieuwe woorden te verbinden aan aanwezige kennis en ervaringen;
- relaties tussen woorden te herkennen, zoals overeenkomsten, tegenstellingen en categorieën;
- de betekenis van woorden af te leiden uit de context, woorddelen, afbeeldingen en andere bronnen;
- nieuwe woorden actief te gebruiken tijdens spreken en schrijven;
- schooltaal en vaktaal te begrijpen en toe te passen;
- woorden in verschillende situaties en vakgebieden te herkennen en gebruiken;
- passende strategieën te gebruiken wanneer zij een onbekend woord tegenkomen;
- steeds zelfstandiger hulpmiddelen en bronnen te gebruiken om woordbetekenissen te achterhalen;
- plezier en nieuwsgierigheid te ontwikkelen in het ontdekken en gebruiken van taal.

Aanbod en doorgaande lijn

De doorgaande lijn is zichtbaar in de toenemende breedte, diepte en complexiteit van de woordenschat. In de onderbouw ligt de nadruk op het begrijpen en gebruiken van woorden binnen herkenbare thema's, spel en dagelijkse situaties. Vanaf groep 3 worden woorden steeds meer verbonden aan geschreven taal en teksten. In groep 4 tot en met 8 breiden leerlingen hun algemene woordenschat, schooltaal en vaktaal verder uit en leren zij woorden en begrippen steeds zelfstandiger in verschillende contexten toe te passen.

Groep 1-2

In groep 1 en 2 wordt woordenschat thematisch en methodevrij aangeboden. De leerkrachten selecteren vooraf woorden en begrippen die aansluiten bij de SLO-doelen, het thema, de activiteiten en de speelleeromgeving. Het geplande aanbod wordt vastgelegd in de themaplanners en DigiKeuzebord.

Nieuwe woorden worden aangeboden tijdens kringgesprekken, interactief voorlezen, spel, liedjes, versjes en activiteiten in de hoeken. De leerkracht gebruikt concrete materialen, afbeeldingen, gebaren, modeling en herhaling. Leerlingen krijgen veel gelegenheid om de woorden actief te gebruiken in gesprekken en spel.

De woorden komen gedurende het thema meerdere keren terug en worden verbonden aan verschillende situaties. De leerkracht observeert of leerlingen de woorden begrijpen en gebruiken en past het aanbod daarop aan.

Groep 3

In groep 3 wordt gewerkt met Lijn 3. Nieuwe woorden worden aangeboden binnen de thema's en gekoppeld aan mondelinge taal, lezen en schrijven. De leerkracht besteedt expliciet aandacht aan de betekenis en het gebruik van woorden en laat de woorden terugkomen in gesprekken, teksten en opdrachten.

Leerlingen leren woorden niet alleen herkennen, maar ook mondeling en schriftelijk gebruiken. De leerkracht modelt hoe de betekenis van een onbekend woord kan worden achterhaald en controleert regelmatig of leerlingen de woorden begrijpen en kunnen toepassen.

Groep 4-8

In groep 4 tot en met 8 wordt woordenschat doelgericht aangeboden met Staal 2 Taal. De woorden en begrippen zijn gekoppeld aan de thema's en worden aangeboden in betekenisvolle contexten. Leerlingen leren de betekenis van woorden, onderzoeken relaties tussen woorden en gebruiken de woorden tijdens gesprekken, presentaties, leesactiviteiten en schrijfopdrachten.

Woordenschat wordt daarnaast verbonden met wereldoriëntatie, Faqta, burgerschap en andere vakken. Bij deze vakken besteden de leerkrachten expliciet aandacht aan schooltaal en vakspecifieke begrippen. Hierdoor leren leerlingen woorden niet alleen binnen de taalles, maar ook in verschillende inhoudelijke contexten begrijpen en gebruiken.

De complexiteit neemt toe doordat leerlingen steeds abstractere woorden en begrippen leren, betekenissen nauwkeuriger leren omschrijven en woorden zelfstandig in nieuwe situaties leren toepassen.

Didactiek en schoolbrede routines

De leerkracht selecteert vooraf welke woorden en begrippen noodzakelijk zijn om het thema, de tekst, de instructie of de opdracht te kunnen begrijpen. We voorkomen dat te veel woorden tegelijk worden aangeboden en kiezen woorden die belangrijk, bruikbaar en passend zijn bij de inhoud en de leerlingpopulatie.

Bij het aanbieden van nieuwe woorden:

1. activeert de leerkracht de voorkennis van de leerlingen;
2. wordt het woord aangeboden in een betekenisvolle context;
3. legt de leerkracht de betekenis duidelijk en in leerlingvriendelijke taal uit;
4. wordt het woord waar mogelijk gevisualiseerd met voorwerpen, afbeeldingen, gebaren, voorbeelden of een woordweb;
5. besteedt de leerkracht aandacht aan de vorm, uitspraak en het gebruik van het woord;
6. worden relaties met bekende woorden en begrippen gelegd;
7. oefenen leerlingen het woord mondeling en schriftelijk;
8. komt het woord gedurende het thema en in andere contexten herhaald terug;
9. controleert de leerkracht of leerlingen het woord begrijpen en zelfstandig kunnen gebruiken.

De leerkracht modelt hoe de betekenis van een onbekend woord kan worden achterhaald.

Leerlingen leren gebruik te maken van de context, afbeeldingen, woorddelen, voorkennis en hulpmiddelen. Nieuwe woorden zijn zichtbaar in de klas wanneer dit bijdraagt aan het leren en worden actief gebruikt tijdens gesprekken, lezen en schrijven.

Onderwijstijd

In groep 1 en 2 is woordenschat dagelijks verweven met kringactiviteiten, voorlezen, spel en thematisch werken. In groep 3 maakt woordenschat structureel deel uit van het aanbod van Lijn 3.

In groep 4 tot en met 8 is woordenschat opgenomen binnen de vier tot vijf wekelijkse taaluren van Staal 2. Ongeveer een kwart van de beschikbare taaltijd wordt gebruikt voor het expliciet aanbieden, inoefenen, herhalen en toepassen van woorden en begrippen. Daarnaast wordt gedurende de hele schooldag aandacht besteed aan schooltaal en vaktaal binnen Faqta, wereldoriëntatie, burgerschap en andere vakken.

Afstemming: ondersteuning en verrijking

Leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben, krijgen preteaching van woorden en begrippen die nodig zijn om een les, thema of tekst te begrijpen. De leerkracht biedt extra uitleg, herhaling en visuele ondersteuning. Daarbij worden concrete materialen, afbeeldingen, gebaren, voorbeeldzinnen en woordwebben gebruikt.

Deze leerlingen oefenen nieuwe woorden in een kleine groep en krijgen meer gelegenheid om de woorden mondeling te gebruiken. De leerkracht controleert regelmatig of de leerling het woord niet alleen herkent, maar ook begrijpt en actief kan toepassen.

Voor de slechthorende leerlingen worden nieuwe woorden en begrippen visueel ondersteund. De tolk ondersteunt en begeleidt de communicatie. De leerkracht blijft verantwoordelijk voor het aanbod en stemt vooraf waar nodig af hoe nieuwe woorden, vakbegrippen en abstracte betekenissen toegankelijk worden gemaakt. Er wordt expliciet gecontroleerd of de leerling de betekenis en het gebruik van de woorden heeft begrepen.

Taalsterke leerlingen krijgen een verdiepend aanbod. Zij onderzoeken meerdere betekenissen, nuances, woordrelaties, figuurlijk taalgebruik en de herkomst of opbouw van woorden. Zij worden uitgedaagd om nieuwe woorden in complexere gesprekken, teksten, presentaties en schrijfoopdrachten toe te passen en vaktaal nauwkeurig te gebruiken.

Monitoring en analyse

De leerkracht volgt de woordenschatontwikkeling tijdens gesprekken, spel, leesactiviteiten, presentaties, schrijfoopdrachten en andere lessen. Daarbij wordt gekeken of leerlingen woorden herkennen, begrijpen en actief gebruiken.

In groep 1 en 2 worden observaties gekoppeld aan de geselecteerde SLO-doelen en geregistreerd in DigiKeuzebord. In groep 3 worden methodegebonden gegevens, observaties en leerlingwerk uit Lijn 3 gebruikt. In groep 4 tot en met 8 gebruiken we de woordenschattoetsen, observaties en leerlingproducten van Staal 2. De woordenschattoets wordt gebruikt om zicht te krijgen op de ontwikkeling en om het aanbod bij te stellen. De nadruk ligt niet alleen op de toetsscore, maar vooral op het begrijpen en functioneel gebruiken van woorden.

Relevante bevindingen worden vastgelegd in Memento en besproken tijdens groeps- en leerlingbesprekingen. Minimaal tweemaal per jaar beoordelen we op leerling- en groepsniveau of de aangeboden woorden en begrippen worden beheerst en toegepast.

Wanneer een leerling of groep onvoldoende ontwikkeling laat zien, analyseren we mogelijke verklaringen vanuit:

- de selectie en hoeveelheid van de aangeboden woorden;
- de aansluiting bij voorkennis en kennis van de wereld;
- de duidelijkheid van de uitleg;
- de mate van visualisering;
- de frequentie van herhaling;
- de gelegenheid tot actieve toepassing;
- de verbinding met teksten, thema's en andere vakken;
- de geboden instructie en ondersteuning.

Op basis van de analyse passen we de woordselectie, instructie, herhaling, taalsteun of oefenmogelijkheden aan. Jaarlijks evalueren we op schoolniveau of de doorgaande lijn en schoolbrede woordenschatafspraken in alle groepen herkenbaar worden uitgevoerd.

Herkenbaarheid en bewijs in de praktijk

In de groepen is zichtbaar en hoorbaar dat:

- leerkrachten vooraf doelgerichte woorden en begrippen selecteren;
- leerkrachten volgens de kwaliteitskaarten handelen;
- nieuwe woorden in een betekenisvolle context worden aangeboden;
- betekenissen duidelijk en in leerlingvriendelijke taal worden uitgelegd;

- woorden en begrippen worden gevisualiseerd;
- nieuwe woorden gedurende een langere periode herhaald terugkomen;
- leerlingen de woorden actief gebruiken tijdens spreken, lezen en schrijven;
- er aandacht is voor dagelijkse taal, schooltaal en vaktaal;
- woordenschat wordt verbonden met teksten, thema's en andere vakken;
- leerlingen strategieën leren om onbekende woorden te begrijpen;
- ondersteuning en verrijking worden afgestemd op de onderwijsbehoeften;
- observaties, toetsen en leerlingproducten worden gebruikt om het aanbod bij te stellen.

De uitvoering is aantoonbaar in themaplanners, DigiKeuzebord, les- en weekplanningen, Lijn 3, Staal 2, woordselecties, woordwebben en ander zichtbaar woordmateriaal, woordenschattoetsen, leerlingwerk, Momento, groepsplannen, lesobservaties en verslagen van leerling- en groepsbesprekingen.

6.5 Taalverzorging

Taalverzorging omvat spelling, grammatica, formulering, interpunctie en schriftconventies. Leerlingen leren de regels en afspraken van de Nederlandse taal begrijpen en toepassen. Daarbij richten we ons niet alleen op correcte antwoorden tijdens spellinglessen en toetsen, maar vooral op de transfer naar eigen teksten en functionele schrijfoopdrachten binnen alle vakken.

Doelen

Wij leren leerlingen om:

- klanken en letters correct aan elkaar te koppelen;
- spellingregels en spellingstrategieën te begrijpen, benoemen en toepassen;
- woorden correct te spellen;
- grammaticale kennis te gebruiken bij het formuleren van correcte zinnen;
- werkwoorden correct te spellen;
- hoofdletters, leestekens en andere schriftconventies correct te gebruiken;
- passende hulpmiddelen en bronnen te gebruiken;
- eigen spellingkeuzes te controleren en toe te lichten;
- fouten te herkennen, te verbeteren en ervan te leren;
- feedback op taalverzorging te verwerken;
- aangeleerde spelling- en grammaticaregels toe te passen in eigen schrijfwerk;
- spellingbewustzijn en verantwoordelijkheid voor verzorgd schrijfwerk te ontwikkelen.

Onze ambitie is dat alle leerlingen de fundamentele doelen voor taalverzorging behalen. Gezien onze leerlingpopulatie en hoge verwachtingen streven we ernaar dat 85% van de leerlingen aan het einde van groep 8 het referentieniveau 2F voor taalverzorging behaalt. Deze ambitie wordt jaarlijks getoetst aan de actuele leerlingpopulatie en resultaten.

Aanbod en doorgaande lijn

De doorgaande lijn begint in groep 1 en 2 met fonologisch en fonemisch bewustzijn en beginnende geletterdheid. In groep 3 leren leerlingen klanken en letters verbinden en eenvoudige spellingpatronen toepassen. Vanaf groep 4 wordt systematisch verder gewerkt aan spellingcategorieën, grammatica, interpunctie en werkwoordspelling. De regels en strategieën worden steeds complexer en leerlingen leren deze steeds zelfstandiger toe te passen in eigen teksten.

Groep 1-2

In groep 1 en 2 wordt methodevrij en thematisch gewerkt aan fonologisch en fonemisch bewustzijn en beginnende geletterdheid. De leerkrachten selecteren vooraf de relevante SLO-doelen en leggen deze vast in de themaplanners en DigiKeuzebord.

Leerlingen oefenen onder andere met rijm, auditieve analyse en synthese, het herkennen en onderscheiden van klanken, letterkennis en de klank-tekenkoppeling. De activiteiten worden aangeboden tijdens kringmomenten, taalspel, voorlezen, liedjes en betekenisvolle activiteiten in de hoeken.

Het aanbod is systematisch en beredeneerd. De leerkracht observeert de ontwikkeling en bepaalt op basis daarvan welke leerlingen extra herhaling, taalsteun of uitdaging nodig hebben.

Groep 3

In groep 3 wordt gewerkt met Lijn 3. Binnen deze methode leren leerlingen klanken en letters koppelen en woorden steeds nauwkeuriger schrijven. Er wordt expliciet aandacht besteed aan spellingpatronen, auditieve vaardigheden en het toepassen van spelling binnen woorden en zinnen.

Volgens de schoolafpraak wordt vanaf januari ook Staal 2 ingezet, zodat een geleidelijke overgang ontstaat naar de spellingaanpak van groep 4 tot en met 8. De leerkracht stemt het aanbod af op de ontwikkeling van de groep en zorgt ervoor dat de gebruikte termen, stappen en strategieën aansluiten bij de doorgaande lijn van de school.

Groep 4-8

In groep 4 tot en met 8 wordt gewerkt met Staal 2 Spelling. De methode biedt een doorgaande leerlijn voor spelling, grammatica, interpunctie en werkwoordspelling. De lessen volgen een vaste opbouw met expliciete instructie, modeling, begeleide inoefening, zelfstandige verwerking, herhaling en reflectie.

Leerlingen leren spellingregels en strategieën benoemen en toepassen. We spreken daarbij over de inhoud van de spellingregel en gebruiken niet alleen categorienummers. Bij werkwoordspelling werken we met vaste stappen, kleurcodering en zinsanalyse.

Vanaf groep 4 kijken leerlingen hun werkboek zelfstandig na. De leerkracht controleert vervolgens of leerlingen de juiste strategie hebben toegepast en of zij eventuele nakijkfouten herkennen en verbeteren.

Didactiek en schoolbrede routines

Nieuwe spellingdoelen worden aangeboden volgens het EDI-model. De leerkracht:

1. maakt het lesdoel duidelijk;
2. activeert relevante voorkennis;
3. modelt hardop de juiste spellingstrategie;
4. laat leerlingen de regel en denkstappen verwoorden;
5. oefent samen met de leerlingen;
6. controleert voortdurend het begrip;
7. laat leerlingen zelfstandig verwerken;
8. bespreekt fouten en gebruikte strategieën;
9. bepaalt welke leerlingen extra instructie of verdieping nodig hebben.

Bij de nabespreking van het oefendictiee worden onder andere beurtstokjes gebruikt om alle leerlingen actief te betrekken. Leerlingen leggen uit welke regel of strategie zij hebben toegepast.

We maken onderscheid tussen verschillende soorten woorden en bijpassende aanpakken:

- Bij weetwoorden ligt de nadruk op het opbouwen van een correct woordbeeld. BLOON kan hierbij worden ingezet voor extra visuele inprenting en herhaling.
- Bij regelwoorden modelt de leerkracht hoe de spellingregel wordt herkend en toegepast.
- Bij analogiewoorden leren leerlingen nieuwe woorden vergelijken met bekende woorden en patronen.
- Bij werkwoordspelling gebruiken leerlingen het afgesproken stappenplan, kleurcodering en zinsanalyse.

De categoriekaarten en regelhulp van Staal 2 zijn beschikbaar als ondersteuning. De Staal 2-oefensoftware wordt gebruikt om woorden doelgericht te oefenen met de bijbehorende regels en strategieën.

Transfer naar eigen schriftwerk

We willen dat leerlingen spelling, grammatica en interpunctie niet alleen tijdens oefenlessen en toetsen correct toepassen, maar ook in hun eigen teksten.

Daarom:

- benoemt de leerkracht bij schrijfoopdrachten vooraf één of twee actuele spelling- of taalverzorgingsdoelen als succescriterium;
- controleren leerlingen hun tekst gericht op deze criteria;

- gebruiken leerlingen in de bovenbouw hun spellingmapje om zicht te houden op categorieën die zij nog lastig vinden;
- geeft de leerkracht gerichte feedback op de vooraf afgesproken criteria;
- krijgen leerlingen gelegenheid om hun tekst te reviseren en verbeteren;
- wordt taalverzorging ook toegepast bij schrijfo opdrachten binnen Faqta, wereldoriëntatie, burgerschap en andere vakken.

Onderwijstijd

In groep 1 en 2 is fonologisch en fonemisch bewustzijn dagelijks verweven met kringactiviteiten, taalspel en thematisch werken. In groep 3 worden spellinglessen viermaal per week aangeboden binnen Lijn 3. Vanaf januari wordt Staal 2 volgens de schoolafspraken toegevoegd.

In groep 4 tot en met 8 staat spelling vijfmaal per week gedurende ongeveer dertig minuten op het rooster. Leerlingen die extra oefening nodig hebben, kunnen aanvullend dagelijks oefenen met BLOON en/of de oefensoftware van Staal 2.

Taalverzorging wordt daarnaast gedurende de week toegepast en geoefend tijdens schrijfo opdrachten binnen taal en andere vakken.

Afstemming: ondersteuning en verrijking

Leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben, krijgen verlengde instructie, begeleidde inoefening en extra herhaling. De extra ondersteuning vindt in principe plaats binnen de eigen groep.

Op basis van een ondersteuningsrooster kunnen onderwijsondersteuners in de groep worden ingezet. Tijdens de spellingles geeft de groepsleerkracht gerichte extra ondersteuning aan risicospellers, terwijl de onderwijsondersteuner de overige leerlingen begeleidt bij de zelfstandige verwerking.

Voor risicospellers wordt een combinatie van interventies ingezet:

- extra modeling van de spellingregel en de bijbehorende denkstappen;
- verlengde instructie door de leerkracht;
- extra begeleidde inoefening;
- BLOON voor weetwoorden en het opbouwen van een correct woordbeeld;
- Staal 2-oefensoftware voor het beredeneerd oefenen van regel- en analogiewoorden;
- gebruik van categoriekaarten, regelhulp en andere visuele ondersteuning;
- extra oefening met spelling in functionele schrijfo opdrachten.

Leerlingen met een ondersteuningsbehoefte op niveau 2 worden opgenomen in het groepsplan.

Daarin worden de doelen, interventies, uitvoerder, frequentie en evaluatiedatum vastgelegd.

Leerlingen met intensievere ondersteuningsbehoeften op niveau 3 of hoger krijgen een individueel plan of ontwikkelingsperspectief volgens de schoolafspraken.

Bij ernstige en hardnekkige lees- en spellingproblemen werken we volgens het dyslexieprotocol.

Wanneer een leerling ondanks structurele en doelgerichte extra instructie en oefening onvoldoende vooruitgang laat zien, wordt samen met de kwaliteitscoördinator en ouders bepaald welke vervolgstappen nodig zijn.

Voor de slechthorende leerlingen worden spellingregels, grammaticale begrippen en instructiestappen visueel ondersteund. De tolk ondersteunt en begeleidt de communicatie. De leerkracht blijft verantwoordelijk voor het onderwijsaanbod en controleert expliciet of de leerling de uitleg, uitspraak, klank-tekenkoppelingen en strategieën heeft begrepen.

Leerlingen die de leerstof snel en goed beheersen, krijgen een compact en verdiepend aanbod.

Binnen Staal 2 gebruiken zij het pluswerkboek en verdiepende opdrachten. Zij passen spelling en grammatica toe in complexere, creatieve en functionele schrijfo opdrachten binnen taal en Faqta. De leerkracht onderzoekt op basis van resultaten en observaties of dit aanbod voldoende uitdaging en diepgang biedt.

Monitoring en analyse

De leerkracht volgt de ontwikkeling met:

- observaties tijdens de spellinglessen en schrijfactiviteiten;
- methodegebonden dictees en toetsen van Lijn 3 en Staal 2;
- werkboeken, dicteeschriften en eigen schrijfwerk;
- de oefensoftware van Staal 2;
- de methodeonafhankelijke IEP-toets Taalverzorging;
- informatie over de toepassing van spelling en grammatica in vrije schrijfopdrachten.

In groep 1 en 2 worden observaties van fonologisch en fonemisch bewustzijn en beginnende geletterdheid gekoppeld aan de geselecteerde SLO-doelen en geregistreerd in DigiKeuzebord.

De leerkrachten analyseren deze gegevens minimaal tweemaal per jaar en gebruiken de uitkomsten om het aanbod bij te stellen en de overdracht naar groep 3 voor te bereiden.

Vanaf groep 3 worden toetsresultaten, observaties en foutanalyses vastgelegd in de afgesproken systemen, waaronder Momento en ParnasSys. De IEP-toets Taalverzorging wordt volgens de schoolafpraak op papier afgenomen.

Bij de analyse kijken we niet alleen naar het aantal goede en foute antwoorden, maar ook naar:

- de spellingcategorieën en regels die wel of niet worden beheerst;
- terugkerende en structurele foutpatronen;
- het gebruikte strategiegedrag;
- de mate waarin leerlingen regels kunnen verwoorden;
- de toepassing in dictees en methodeopdrachten;
- de transfer naar eigen schrijfwerk;
- het effect van de geboden instructie en ondersteuning.

Minimaal tweemaal per jaar worden de resultaten besproken op leerling-, groeps- en schoolniveau. Wanneer een leerling of groep onvoldoende ontwikkeling laat zien, onderzoeken we mogelijke verklaringen vanuit het aanbod, de kwaliteit van de instructie, de oefentijd, de gekozen strategie, de verwerking en de transferactiviteiten.

Op basis van de analyse worden instructiegroepen, doelen en interventies bijgesteld. Bij de evaluatie leggen we vast of de gekozen aanpak effect heeft gehad en waarom. Wanneer het effect onvoldoende is, kiezen we een andere of intensievere aanpak.

De implementatie van Staal 2 wordt in het schooljaar 2026-2027 geëvalueerd. Daarbij beoordelen we zowel de uitvoering van de afgesproken werkwijze als de resultaten en de transfer naar functioneel schrijfwerk.

Herkenbaarheid in de praktijk

In de groepen is zichtbaar dat:

- spelling en taalverzorging structureel op het rooster staan;
- leerkrachten de vaste lesopbouw en termen van Staal 2 gebruiken;
- nieuwe regels en strategieën expliciet worden gemodeld;
- leerlingen spellingregels en denkstappen verwoorden;
- leerlingen gebruiken Chromebooks en digitale taalhulpmiddelen bewust bij het schrijven, controleren en reviseren van teksten.
- bij werkwoordspelling het afgesproken stappenplan, de kleurcodering en zinsanalyse worden gebruikt;
- leerlingen actief betrokken zijn bij de nabespreking van dictees;
- leerlingen hun werk controleren en fouten verbeteren;
- categoriekaarten, regelhulp en andere ondersteunende materialen beschikbaar zijn;
- risicospellers verlengde instructie en extra oefening krijgen;
- taalsterke leerlingen compact en verdiepend werken;

- taalverzorging wordt toegepast in eigen schrijfwerk en binnen andere vakken;
- toetsresultaten, foutanalyses en leerlingwerk leiden tot bijstelling van het onderwijs.

De uitvoering is aantoonbaar in themaplanners, DigiKeuzebord, les- en weekplanningen, Lijn 3, Staal 2, dicteeschriften, werkboeken, spellingmapjes, categoriekaarten, groepsplannen, individuele plannen, Momento, ParnasSys, IEP-resultaten, foutanalyses, leerlingteksten, lesobservaties en verslagen van leerling- en groepsbesprekingen.

6.6 Digitale taalvaardigheid

Vanaf de bovenbouw, leren leerlingen teksten digitaal schrijven, verzorgen, opslaan en reviseren. Zij ontwikkelen vaardigheid in typen en gebruiken digitale hulpmiddelen, zoals spellingcontrole en een digitaal woordenboek, bewust en kritisch. Deze hulpmiddelen ondersteunen het schrijfproces, maar vervangen het toepassen van spellingregels en strategieën niet. Leerlingen leren suggesties van digitale hulpmiddelen te beoordelen en blijven zelf verantwoordelijk voor de inhoud, formulering en taalverzorging van hun tekst. Bij digitale schrijfopdrachten besteden we daarnaast aandacht aan een overzichtelijke opmaak, passende bronvermelding en het zorgvuldig omgaan met informatie en teksten van anderen. Zo verbinden we taalvaardigheid met de ontwikkeling van digitale geletterdheid.

6.7 Samenhang en taal in andere vakken

Op de Damiaanschoonschool Kerckebosch zien wij lezen niet alleen als een afzonderlijk leergebied, maar ook een middel om binnen alle vakken te denken, leren en communiceren. Daarom verbinden we spreken, luisteren, lezen, schrijven, woordenschat en taalverzorging bewust met elkaar. Iedere leerkracht is medeverantwoordelijk voor de taalontwikkeling van leerlingen.

Binnen wereldoriëntatie en Faqta lezen en beluisteren leerlingen teksten om kennis op te doen. Zij bespreken de inhoud, stellen vragen, gebruiken nieuwe vakbegrippen en verwerken hun kennis in mondelinge en schriftelijke opdrachten. Lezen leidt zo tot spreken en schrijven, terwijl gesprekken en schrijfopdrachten bijdragen aan een beter begrip van de gelezen informatie. Bij de voorbereiding van lessen bepaalt de leerkracht naast het vakinhoudelijke doel welke taal leerlingen nodig hebben om de les te begrijpen en actief deel te nemen. Belangrijke schooltaal en vakbegrippen worden vooraf geselecteerd, expliciet uitgelegd, gevisualiseerd, herhaald en toegepast. De leerkracht modelt hoe leerlingen informatie uit teksten halen, hun gedachten verwoorden, een antwoord formuleren of een tekst schrijven.

Leerlingen gebruiken taal binnen andere vakken om:

- voorkennis te activeren en nieuwe kennis te verbinden aan wat zij al weten;
- informatie uit teksten, afbeeldingen, filmpjes en gesprekken te begrijpen;
- vragen te stellen en uitleg te vragen;
- vakbegrippen actief en correct te gebruiken;
- samen te overleggen en oplossingen te formuleren;
- waarnemingen, redeneringen en conclusies te verwoorden;
- informatie samen te vatten, ordenen en presenteren;
- hun kennis in mondelinge, schriftelijke en digitale producten te verwerken;
- feedback te geven, te ontvangen en toe te passen;
- spelling, grammatica en interpunctie functioneel toe te passen.

Binnen burgerschap en de Vreedzame School gebruiken leerlingen taal om naar elkaar te luisteren, hun mening te verwoorden, verschillende perspectieven te onderzoeken, argumenten uit te wisselen en conflicten met woorden op te lossen. Zo draagt taalonderwijs bij aan de ontwikkeling van betrokken, empathische en verantwoordelijke wereldburgers.

We sluiten waar mogelijk aan bij de thema's van Staal 2, Faqta en de andere vakken. De gebruikte methodes ondersteunen de samenhang, maar zijn niet leidend. De leerkracht maakt bewuste keuzes op basis van de doelen, de inhoud van het thema en de onderwijsbehoeften van de leerlingen.

Leerlingen die extra taalsteun nodig hebben, krijgen preteaching van woorden en begrippen, visuele ondersteuning, voorbeeldzinnen, extra modeling en begeleide inoefening. Bij de slechthorende leerlingen worden instructie, vakbegrippen en interactie visueel ondersteund en waar nodig toegankelijk gemaakt met begeleiding van een tolk. Taalsterke leerlingen worden uitgedaagd met rijkere teksten, complexere begrippen, meerdere bronnen en verdiepende spreek- en schrijfoopdrachten.

De leerkracht volgt tijdens lessen of leerlingen de vakinhoud en de bijbehorende taal begrijpen en kunnen gebruiken. Dit gebeurt door observaties, controle van begrip, gesprekken, presentaties en de beoordeling van leerlingproducten. Wanneer leerlingen de inhoud onvoldoende kunnen verwerken door taalproblemen, analyseert de leerkracht welke extra taalsteun, instructie of oefening nodig is.

In de praktijk is zichtbaar dat vakinhoudelijke doelen en relevante taaldoelen met elkaar worden verbonden. Bewijs hiervan is terug te vinden in themaplanners, les- en weekplanningen, Faqta-opdrachten, woordselecties, leerlinggesprekken, presentaties, digitale producten en schriftelijk leerlingwerk.

7. Zicht op ontwikkeling, begeleiding en afstemming

We volgen de ontwikkeling van leerlingen systematisch en cyclisch. Wanneer de ontwikkeling stagneert of achteruitgaat, bepalen we eerst het concrete hiaat. Vervolgens onderzoeken we verklaringen vanuit het onderwijsproces en het didactisch handelen. Op basis daarvan stellen we een ambitieus doel, kiezen we een passende aanpak en evalueren we het effect.

Stap	Wat spreken we af?	Instrument/bewijs	Wie en wanneer?
1. Gegevens verzamelen	We combineren toetsen met observaties, leerlingwerk, gesprekken en informatie over de gegeven instructie.	DigiKeuzebord, IEP, methodetoetsen, ParnasSys en Memento.	Leerkracht doorlopend; bespreking minimaal tweemaal per jaar.
2. Hiaat bepalen	We benoemen concreet welke kennis of vaardigheid nog niet wordt beheerst.	Foutanalyse, leerlingwerk en observaties.	Leerkracht na signalering; KC ondersteunt waar nodig.
3. Verklaaren	We zoeken verklaringen in aanbod, instructie, oefentijd, materialen en afstemming.	Analyseformulier, planning en lesobservatie.	Leerkracht en KC tijdens groeps- of interventiebespreking.
4. Doel stellen	We formuleren een ambitieus, meetbaar en tijdgebonden doel.	Plan van aanpak, IHP of OPP.	Leerkracht en zo nodig KC.
5. Aanpak kiezen	We leggen vast wat wordt ingezet, door wie, hoe vaak en tot wanneer.	Planning, ondersteuningsrooster en kwaliteitskaart.	Leerkracht; KC bij intensieve ondersteuning.
6. Uitvoeren en volgen	We voeren de aanpak uit en volgen kortcyclisch of de leerling profiteert.	Observaties, korte controles en leerlingwerk.	Leerkracht of ondersteuner onder verantwoordelijkheid van de leerkracht.
7. Evalueren en bijstellen	We beoordelen het doelbereik en verklaren waarom de aanpak wel of niet heeft gewerkt.	Evaluatie en nieuwe gegevens.	Op de vastgelegde evaluatiedatum; minimaal tweemaal per jaar bespreken.

7.1 Ondersteuningsniveaus

Onze taalondersteuning sluit aan bij de vijf ondersteuningsniveaus uit het schoolondersteuningsprofiel. Hieronder beschrijven we per niveau de taal-specifieke uitwerking.

Niveau	Doelgroep/criteria	Taal-specifieke aanpak	Vastlegging	Evaluatie
1. Sterk basisaanbod	Alle leerlingen.	Doelgericht taalaanbod, EDI, modeling, controle van begrip, differentiatie en voldoende oefentijd. Waar nodig compacting en verdieping.	Planningen, kwaliteitskaarten, toetsen, observaties en leerlingwerk.	Leerkracht volgt doorlopend en stelt het aanbod bij.
2. Intensivering in de groep	Leerlingen die onvoldoende profiteren van het basisaanbod of meer uitdaging nodig hebben.	Preteaching, verlengde/verkorte instructie, herhaling, visuele steun, BOUWI, BLOON, oefensoftware, compacting of verrijking.	Plan van aanpak, met doel, interventie, frequentie, uitvoerder en evaluatiedatum.	Kortcyclisch op afgesproken datum; aanpassen of opschalen bij onvoldoende effect.
3. Verdere intensivering	Leerlingen die ondanks niveau 1 en 2 onvoldoende ontwikkeling laten zien of specialistischer aanbod nodig hebben.	Gerichte begeleiding in een kleine groep of individueel, in of buiten de klas. KC en zo nodig interne of externe deskundigen worden betrokken.	Groepsplan, individueel handelingsplan en/of leerlingdossier.	Leerkracht en KC evalueren met leerling en ouders; zo nodig opschalen naar niveau 4.
4. Intensieve individuele ondersteuning	Leerlingen die externe expertise of een individueel afgestemde aanpak nodig hebben, bijvoorbeeld bij dyslexie, TOS of slechthorendheid.	Intensieve begeleiding met externe deskundigen, zoals Auris, dyslexiebehandelaar of samenwerkingsverband. Waar nodig inzet van een tolk.	OPP en/of individueel plan; afspraken met ouders en deskundigen.	Minimaal halfjaarlijks met leerling, ouders, leerkracht, KC en betrokken deskundigen.
5. Andere passende onderwijsplek	Leerlingen voor wie de school ondanks intensieve ondersteuning onvoldoende kan aansluiten.	Met ouders, leerling en samenwerkingsverband wordt een passende reguliere of speciale onderwijsplek gezocht. Ondersteuning loopt door tot de overstap.	Ondersteuningsdossier, evaluaties, overleg- en overdrachtsdocumenten.	Gezamenlijk traject; school verzorgt na besluitvorming een warme overdracht.

Uitgangspunt: ondersteuning wordt gestapeld. Bij opschaling blijven passende onderdelen uit eerdere niveaus doorlopen. Op ieder niveau leggen we doel, aanpak en evaluatie aantoonbaar vast.

8. Schoolbrede afspraken en herkenbaarheid

De schoolbrede afspraken voor het taalonderwijs zijn uitgewerkt in dit taalbeleidsplan en de bijbehorende kwaliteitskaarten. Deze afspraken worden gebruikt bij lesvoorbereiding, uitvoering, lesbezoeken, groepsbesprekingen en evaluaties.

De uitvoering is herkenbaar in doelen, planningen, roosters, instructie, leerlingactiviteiten en leerlingwerk. De directie en kwaliteitscoördinator volgen door middel van lesbezoeken, gesprekken en documentanalyse of de afspraken schoolbreed worden uitgevoerd en gebruiken de bevindingen om de uitvoering waar nodig bij te stellen.

9. Ontwikkeldoelen en actieplan

De ontwikkeldoelen in dit hoofdstuk vloeien voort uit de schoolanalyse 2025-2026, de bevindingen uit lesbezoeken en de analyse van de huidige kwaliteit van het taalaanbod. De doelen sluiten aan bij het jaarplan 2026-2027 en bij het schoolbrede ontwikkelthema Effectieve instructie met zicht op ontwikkeling.

In november 2026 voert Expertis een nulmeting uit. De uitkomsten daarvan kunnen aanleiding geven om onderstaande doelen en activiteiten aan te vullen of bij te stellen. Verbeterpunten die direct kunnen of moeten worden opgepakt, worden al in schooljaar 2026-2027 uitgevoerd. De nulmeting vormt daarnaast de basis voor de formulering van de ontwikkeldoelen en activiteiten voor schooljaar 2027-2028.

9.1 Ontwikkeldoel 1: versterken van taalverzorging en de transfer naar eigen schrijfwerk

Aanleiding

Op de IEP-doorstroomtoets 2026 behaalde 100% van de leerlingen niveau 1F voor taalverzorging. Op niveau 2F behaalde 81% van de leerlingen het gestelde niveau. Daarmee werd de schoolspecifieke ambitie van 85% net niet behaald. De tussenresultaten laten zien dat de eigen schoolnorm in de groepen 3 tot en met 7 niet wordt behaald.

Uit de analyses blijkt dat leerlingen spellingregels tijdens afzonderlijke oefeningen vaak beheersen, maar deze nog onvoldoende toepassen in gemengde opdrachten en eigen teksten. Ook werken leerlingen regelmatig te gehaast en benoemen en controleren zij de gebruikte spellingstrategie onvoldoende.

Doel

Aan het einde van schooljaar 2026-2027:

- behaalt 100% van de leerlingen in groep 8 minimaal niveau 1F voor taalverzorging;
- behaalt minimaal 85% van de leerlingen in groep 8 niveau 2F;
- is in de groepen zichtbaar dat leerlingen vóór het schrijven de passende spellingstrategie bepalen en hun werk gericht controleren;
- passen leerlingen de aangeboden spelling- en taalverzorgingsdoelen aantoonbaar toe in eigen schrijfwerk;
- werken de leerkrachten volgens de afgesproken routines van Staal 2.

Activiteiten

- De leerkrachten modelen hardop welke spellingstrategie wordt gekozen en welke denkstappen daarbij horen.
- Tijdens de spellinglessen wordt expliciet ingezet op het vertragen van het aanpakgedrag: eerst denken en de categorie of regel benoemen, daarna schrijven.
- Bij schrijfofdrachten worden vooraf één of twee actuele spelling- of taalverzorgingsdoelen als succescriterium benoemd.
- Leerlingen controleren en reviseren hun tekst gericht aan de hand van deze criteria.
- De afspraken uit de kwaliteitskaart Spelling en de routines van Staal 2 worden tijdens teammomenten besproken en waar nodig aangescherpt.
- Leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben, krijgen verlengde instructie, begeleidde inoefening en extra herhaling.
- Taalsterke leerlingen werken met compacting, pluswerk en complexere schrijfofdrachten.

Verantwoordelijkheid

De leerkrachten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering in de groep. De kwaliteitscoördinator ondersteunt bij de analyse en afstemming. De directie volgt de schoolbrede uitvoering door middel van lesbezoeken en kwaliteitsgesprekken.

Monitoring en bewijs

De voortgang wordt gevolgd met methodegebonden toetsen en dictees, IEP, foutanalyses, leerlingteksten, spellingmapjes, Momento, lesobservaties en leerling- en groepsbesprekingen. Minimaal tweemaal per jaar vergelijken we spellingresultaten met de toepassing van taalverzorging in eigen schrijfwerk.

9.2 Ontwikkeldoel 2: versterken en borgen van het leesonderwijs

Aanleiding

De eindresultaten voor lezen zijn sterk. Op de IEP-doorstroomtoets 2026 behaalde 100% van de leerlingen niveau 1F en 97% niveau 2F. Daarmee is de schoolspecifieke norm van 90% ruim overtroffen.

De resultaten in de groepen 3 tot en met 7 laten echter een minder stabiel beeld zien. Bij technisch lezen vragen vooral leesvloeiendheid, intonatie en leesexpressie aandacht. Bij begrijpend lezen zijn secuur lezen, samenvatten, woordenschat, preteaching en het aanbieden van voldoende verdieping belangrijke ontwikkelpunten.

Doel

Aan het einde van schooljaar 2026-2027:

- behaalt 100% van de leerlingen in groep 8 minimaal niveau 1F voor lezen;
- behaalt minimaal 90% van de leerlingen in groep 8 niveau 2F voor lezen;
- is het aantal leerlingen dat bij technisch of begrijpend lezen onder het beoogde niveau presteert afgenomen;
- laten leerlingen met dyslexie of hardnekkige leesproblemen groei zien die past bij hun mogelijkheden en de gestelde individuele doelen;

- is in alle groepen een doelgericht aanbod zichtbaar voor zowel risicolezers als sterke lezers;
- worden BOUW! en RALFI volgens de gemaakte afspraken gepland, uitgevoerd en geëvalueerd.

Activiteiten

- Leerkrachten modelen hoe vloeiend en expressief lezen klinkt en besteden aandacht aan tempo, intonatie, zinsmelodie en leestekens.
- Toneellezen, tutorlezen en duolezen worden doelgericht ingezet.
- BOUW! wordt preventief ingezet bij leerlingen met risico op leesproblemen.
- RALFI wordt voor leerlingen met hardnekkige leesproblemen structureel ingeroosterd en minimaal volgens de vastgestelde frequentie uitgevoerd.
- Leerlingen die ondersteuning nodig hebben bij tekstbegrip krijgen preteaching van moeilijke woorden en teksten.
- Leerlingen leren teksten secuur lezen, in eigen woorden samenvatten en reparatiestrategieën gebruiken wanneer zij een tekst niet begrijpen.
- Sterke lezers krijgen complexere en rijkere teksten en opdrachten gericht op verdiepend en kritisch lezen.
- De Bibliotheek op school, vrij lezen, voorlezen en boekpromotie worden voortgezet om leesplezier en leesmotivatie te bevorderen.

Verantwoordelijkheid

De leerkrachten voeren het leesaanbod en de interventies uit. De kwaliteitscoördinator ondersteunt bij de selectie, planning en evaluatie van interventies. De directie volgt de uitvoering tijdens lesbezoeken en kwaliteitsgesprekken.

Monitoring en bewijs

De voortgang wordt gevolgd met IEP, methodegebonden toetsen, observaties, leerlingwerk, groepsanalyses en de registraties van BOUW! en RALFI. De uitvoering van de leesaanpak wordt gevolgd tijdens lesbezoeken en leerling- en groepsbesprekingen.

9.3 Ontwikkeldoel 3: versterken van effectieve instructie en doelgerichte differentiatie

Aanleiding

Uit ELOO-observaties blijkt dat de gemiddelde leskwaliteit binnen ELOO-niveau 3 ligt. De afzonderlijke beoordeling van het werken volgens EDI laat zien dat de basis op orde is, maar dat verdere groei nodig is naar meer doelgericht en beredeneerd handelen.

Uit de interne audit en de schoolanalyse blijkt dat er in de groepen wordt gedifferentieerd, maar dat de koppeling tussen leerlinggegevens, analyse, onderwijsbehoeften en het handelen tijdens de les nog niet altijd voldoende doelgericht en zichtbaar is.

Doel

Aan het einde van schooljaar 2026-2027:

- werken de leerkrachten volgens een herkenbare en effectieve instructieopbouw;
- zijn lesdoelen en succescriteria voor leerlingen duidelijk;
- modelen leerkrachten nieuwe taalvaardigheden en denkstrategieën expliciet;

- wordt tijdens de les actief gecontroleerd of leerlingen de instructie begrijpen;
- is zichtbaar dat de analyse van leerlinggegevens leidt tot passende instructie, verwerking, ondersteuning en verrijking;
- wordt het effect van interventies kortcyclisch geëvalueerd en waar nodig bijgesteld;
- ligt de gemiddelde leskwaliteit minimaal op ELOO-niveau 3.

Activiteiten

- Het team volgt het traject 'Eerste Hulp bij Instructie' van Samenwerkingsverband ZOUT.
- De geleerde vaardigheden worden direct toegepast in de taal-, lees- en spellinglessen.
- Leerkrachten gebruiken Momento om doelen, onderwijsbehoeften, ondersteuning en evaluaties vast te leggen.
- Tijdens bordsessies worden kleine, concrete verbeteracties afgesproken en gevolgd.
- Er worden lesbezoeken uitgevoerd met ELOO en de EDI-kijkwijzer.
- Bevindingen uit lesbezoeken en analyses worden besproken en vertaald naar individuele en schoolbrede ontwikkelpunten.
- Waar passend worden collegiale consultatie en gezamenlijke lesvoorbereiding ingezet.

Verantwoordelijkheid

Het team is verantwoordelijk voor de toepassing in de dagelijkse onderwijspraktijk. De kwaliteitscoördinator ondersteunt bij analyse en afstemming. De directie bewaakt de voortgang en voert lesbezoeken en kwaliteitsgesprekken uit.

Monitoring en bewijs

De uitvoering wordt gevolgd met ELOO, de EDI-kijkwijzer, lesvoorbereidingen, Momento, les- en weekplanningen, observaties, leerlingwerk, bordsessies en ontwikkelgesprekken.

9.4 Ontwikkeldoel 4: eenduidiger volgen van alle taaldomeinen

Aanleiding

Voor technisch lezen, begrijpend lezen en taalverzorging beschikt de school over methodeonafhankelijke toetsgegevens. Voor mondelinge taalvaardigheid, schrijfvaardigheid en woordenschat en begrippen is het schoolbrede beeld nog minder eenduidig. Deze domeinen worden aangeboden en gevolgd met observaties, methodegebonden instrumenten en leerlingwerk, maar de wijze van beoordelen, vastleggen en analyseren is nog niet in alle groepen gelijk.

Doel

Uiterlijk aan het einde van schooljaar 2026-2027:

- is per taaldomein vastgesteld welke doelen en aspecten worden gevolgd;
- is duidelijk welke observaties, leerlingproducten en beoordelingsinstrumenten daarvoor worden gebruikt;
- zijn afspraken gemaakt over de wijze en frequentie van vastleggen en analyseren;
- worden relevante bevindingen aantoonbaar betrokken bij leerling- en groepsbesprekingen;
- is duidelijk hoe de uitkomsten worden gebruikt om het onderwijs bij te stellen.

Activiteiten

- De bestaande werkwijzen en instrumenten per taaldomein worden geïnventariseerd.
- De uitkomsten van de nulmeting van Expertis worden betrokken bij het maken van schoolbrede keuzes.
- Het team bepaalt welke observatie- en beoordelingsinstrumenten bruikbaar en haalbaar zijn.
- Voor mondelinge taalvaardigheid, schrijfvaardigheid en woordenschat en begrippen worden gezamenlijke afspraken gemaakt over monitoring en analyse.
- De afspraken worden opgenomen in de betreffende kwaliteitskaarten en in dit taalbeleidsplan.
- De gekozen werkwijze wordt in een aantal groepen uitgetoetst en vervolgens geëvalueerd.

Verantwoordelijkheid

De directie en kwaliteitscoördinator coördineren dit proces. Het team levert informatie aan, probeert de afgesproken werkwijze uit en evalueert de uitvoerbaarheid. Expertis adviseert op basis van de nulmeting.

Monitoring en bewijs

De voortgang is aantoonbaar in de nulmeting, teamverslagen, kwaliteitskaarten, gekozen observatie- en beoordelingsinstrumenten, voorbeelden van leerlingwerk en verslagen van leerling- en groepsbesprekingen.

9.5 Nulmeting Expertis en vervolg 2027-2028

In november 2026 voert Expertis een nulmeting uit naar de kwaliteit van het taalonderwijs. De uitkomsten worden besproken met directie, kwaliteitscoördinator en team en in samenhang gebracht met de schoolanalyse, leerlingresultaten en lesobservaties.

Verbeterpunten die direct kunnen of moeten worden opgepakt, worden vertaald naar concrete acties voor de rest van schooljaar 2026-2027. Voor grotere of meerjarige ontwikkelpunten wordt een prioritering gemaakt. Deze worden uitgewerkt in het jaarplan 2027-2028, met per doel een beoogd resultaat, activiteiten, verantwoordelijkheden, planning, succescriteria en evaluatiemomenten.

Uiterlijk aan het einde van schooljaar 2026-2027:

- zijn de uitkomsten van de nulmeting geanalyseerd en met het team besproken;
- is bepaald welke bestaande afspraken worden voortgezet, aangescherpt of beëindigd;
- zijn de ontwikkeldoelen voor schooljaar 2027-2028 vastgesteld;
- zijn deze doelen opgenomen in het jaarplan 2027-2028;
- zijn het taalbeleidsplan en de kwaliteitskaarten waar nodig bijgewerkt.

De uitvoering, evaluatie en borging van deze ontwikkeldoelen worden beschreven in hoofdstuk 9.

10. Borging, evaluatie en bijstelling

Dit taalbeleidsplan wordt uitgevoerd volgens de PDCA-cyclus: plannen, uitvoeren, evalueren en bijstellen. De schoolbrede ontwikkeldoelen en bijbehorende activiteiten worden opgenomen in het jaarplan. Per doel leggen we de beginsituatie, het beoogde resultaat, de succescriteria, de activiteiten, de verantwoordelijken en de evaluatiemomenten vast.

De uitvoering en het effect van het taalbeleid worden gevolgd aan de hand van leerlingresultaten, opbrengstenanalyses, observaties, leerlingwerk, lesbezoeken, planningen, methodegebonden toetsen en IEP. Ook gegevens uit DigiKeuzebord, Memento en ParnasSys en informatie uit leerling- en groepsbesprekingen en gesprekken met leerkrachten en leerlingen worden hierbij betrokken. De directie en kwaliteitscoördinator beoordelen deze gegevens in samenhang.

Daarbij kijken we niet alleen of de afgesproken activiteiten zijn uitgevoerd, maar ook of de schoolbrede afspraken herkenbaar zijn in de onderwijspraktijk, of het pedagogisch-didactisch handelen van leerkrachten zich ontwikkelt en of leerlingen voldoende profiteren van het geboden onderwijs. Minimaal tweemaal per jaar bespreken we de taalontwikkeling van leerlingen, de uitvoering van de schoolbrede afspraken en de voortgang van de ontwikkeldoelen. We bepalen welke doelen zijn bereikt, welke aanpakken effect hebben gehad en welke onderdelen moeten worden voortgezet, aangepast, geïntensiveerd of beëindigd. Wanneer tussentijdse gegevens daartoe aanleiding geven, wachten we niet tot de jaarlijkse evaluatie, maar stellen we het onderwijs eerder bij.

De conclusies, besluiten en vervolgacties worden vastgelegd en verwerkt in het jaarplan, de kwaliteitskaarten en waar nodig in dit taalbeleidsplan. De directie bewaakt de samenhang en voortgang. De kwaliteitscoördinator ondersteunt het team bij de analyse van gegevens en de evaluatie van interventies. De leerkrachten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de afspraken in de groepen, het volgen van de ontwikkeling van leerlingen en het bijstellen van hun onderwijs.

Het taalbeleid wordt jaarlijks op schoolniveau geëvalueerd. De uitkomsten worden met het team besproken en vormen de basis voor de ontwikkeldoelen en activiteiten in het volgende jaarplan. Zo blijft het taalbeleid een actueel werkdocument dat aansluit bij de leerlingpopulatie, de onderwijspraktijk en de ontwikkeling van de school

11. Bronnen

De meeste bronnen zijn op te vragen of in te zien bij de directie en/of de kwaliteitscoördinator.

Bron
Inspectierapport
Taalvisie
Kwaliteitskaart Taal
Kwaliteitskaart Spelling
Kwaliteitskaart Leesvaardigheid
Schoolanalyse 2026 - 2026
AlleCijfers.nl, Buurt Kerckebosch, gegevens 2025 (op basis van CBS-gegevens).
School-/jaarplan
Analyseformulieren en schoolresultaten
Lesobservatie-instrument